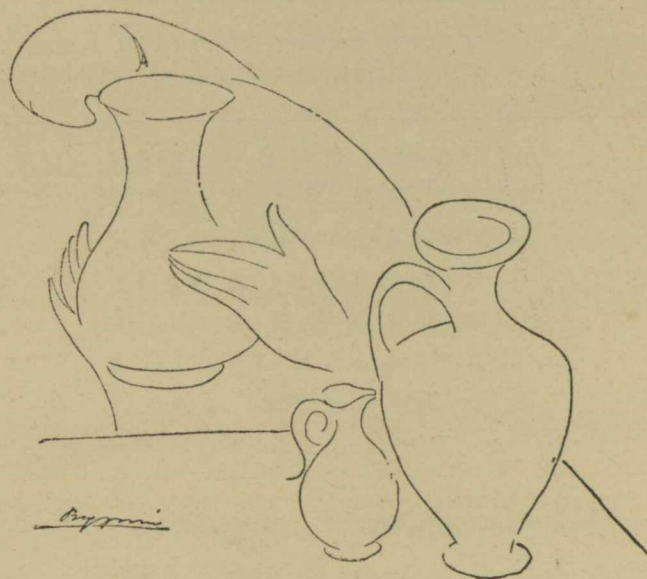

ΠΡΟΣΠΕΡΟΣ

Εκδοση Λογού και Τεχνης
του Βρεταννικου Συμβουλιου

προσπερος

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ

WILLIAM SHAKESPEARE
ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΣ
Μ. Α Σ Π Ι Ω Τ Η
ΙΑΣ. Δ Ε Π Ο Υ Ν Τ Η Σ
D. H. L A W R E N C E
STEPHEN SPENDER
ΛΙΑΝΑ ΚΟΥΛΟΥΡΗ
Μ. Ι. Δ Ε Σ Υ Λ Λ Α Σ
LOUIS MACNIECE
Π. Α Λ. Δ Ε Ν Δ Ρ Ι Ν Ο Υ

*σ' αυτο το τευχος: η αφιξη του Βασι-
λια Οθωνα στην Κερκυρα, οπως την
περιγραφει ενα κειμενο της εποχης*

προσπερος

φυλλάδιο τρίτο

χρονος 1950

WILLIAM SHAKESPEARE

Ο λογος του Δουκα της Βουργουνδίας

απο τον Ερρικο τον Ε!-πραξη πεμπτη-σκηνη δευτερη

Σας προσκυνῶ με ἴδιαν ἀγάπη καὶ τοὺς δυό σας,
Τρανοὶ Ρηγάδες τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.
Τὸ πόσο ἔχω κοπιήσει με τὸ νοῦ κι' ὅλες μου τίς δυνάμεις
Νὰ φέρω τίς αὐτοκρατορικές μεγαλειότητές σας
Σὲ τοῦτο ἐδῶ τὸ μέρος ν' ἀνταμῶσουν,
Οἱ κραταιότητές σας κι' ἀπ' τίς δυὸ μεριές
Καλύτερα μποροῦν νὰ μαρτυρήσουν.
Ἄφοῦ, λοιπόν, ἡ ἀποστολή μου πέτυχε ὡς τὰ τώρα
Καὶ πρόσσωπο με πρόσσωπο, μάτι με μάτι,
Βρίσκεστε ἐδῶ, μὴ με παρεξηγήσετε
Ἄν, μπρὸς σὲ τοῦτη τῆ βασιλικὴ θωριά, ρωτήσω
Σὰν τί ἐμπόδια εἶναι αὐτὰ ποὺ δὲν ἀφήνουν
Ἡ φτωχικὴ, γυμνὴ καὶ σπαραγμένη Εἰρήνη,
Γλυκειὰ βυζάχτρα κάθε τέχνης κι' ἀφθονίας,
Ν' ἀνασηκῶση στὸ καλύτερο τοῦ κόσμου περιβόλι,
Τὴν καρπερὴ Γαλλία μας, γλυκὸ τὸ πρόσσωπό της;
Ἄλλοίμονο! Εἶναι πολὺν καιρὸ κυνηγημένη ἀπ' τὴ Γαλλία
Ποὺ ὄλος ὁ πλοῦτος της, σωροὺς — σωροὺς ριγμένος,
Σαπίζει μὲς στὴν ἴδια του τὴν ἀφθονία.

Τὸ ἀμπέλι της, γλυκεῖα ἀναγάλλια τῆς καρδιάς,
Ἄκλαδευτο πεθαίνει· οἱ πλεχτοὶ φράχτες της,
Σὰν τοὺς φυλακισμένους μ' ἄγρια φυτρωμένα
Τ' ἀκούρευτα μαλλιά, ἀνάκατες γεμίσαν βέργες.
Στὰ χέρσα της λειβάδια ἔχουν ριζώσει
Τριβόλοι καὶ ζιζάνια, ἐνῶ σκυριάζει
Τὸ ἀλέτρι ποῦ θὰ ξέκοβε αὐτὴ τὴν ἀγριότη.
Καὶ τὰ χωράφια ποῦ ἄλλοτες φυτρώναν
Γλυκόχορτα, θυμάρια, πράσινο τριφύλλι,
Τώρα ποῦ θέλουν τὸ δρεπάνι, ἄγρια βλασταίνουν
Βοτάνια, γαΐδουράγκαθα, τσουκνίδες
Καὶ κάθε χρησιμότη χάνουν κι' ὁμορφάδα.
Κι' ὅπως τ' ἀμπέλια, τὰ λειβάδια, τὰ χωράφια, οἱ φράχτες
Χάνουν τὴ φύση τους κι' ἔτσι ἀγριεύουν,
Ὅμοια τὰ σπίτια μας κι' ἔμεις καὶ τὰ παιδιὰ μας
Ἄφήσαμε ἢ δὲ σπουδάζουμε, γιατί μᾶς λείπει ὁ χρόνος,
Τίς ἐπιστήμες ποῦ τὸν τόπο θὰ ὠφελοῦσαν·
Μὰ σὰν τοὺς ἄγριους ζοῦμε — σὰ στρατιῶτες
Ποῦ ἔχουν γιὰ σκέψη μοναχὴ τους τὸ αἷμα —
Βρίζουμε, πρόστυχα κοιτᾶμε, βλαστημοῦμε
Καὶ κάνουμε ὅ,τι πιὸ ἀφύσικο φαντάζει.
Μὰ ἀφοῦ εἴστε συναγμένοι ἐδῶ γιὰ νὰ μᾶς φέρετε
Στὴν πρωτινὴ μας τάξη, ἵκετεύει ὁ λόγος μου
Νὰ μάθω ποιὸ τὸ ἐμπόδιο, ποῦ ἡ γλυκεῖα Εἰρήνη
Νὰ διώξη δὲν μπορεῖ αὐτὲς τίς ἀνομιές
Καὶ νὰ εὐλογήσῃ ἑμᾶς μετὰ τὰ παλιὰ ἀγαθὰ της.

Μετάφραση ΤΑΣΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΥ.

Γενναίο Πνεῦμα!

Πῆρε ἄκρη — ἄκρη τὸ ποτάμι ὁ ποιητής. Μ' ἄργὸ τὸ βῆμα.
Τὸ τραγοῦδι μέσα του εἶχε μονομιᾶς σωπάσει. Ἔσκυψε καὶ
θώρησε τὸ πρόσωπό του στὸ νερό. Τὸ μέτωπό του ἔφευγε ἀτέ-
λειωτα. Στὰ πλάγια τοῦ κεφαλιοῦ κατσάρωναν ἀκόμα τὰ κα-
στανὰ μαλλιά, μὲ τίς κόκκινες ἀναλαμπές. Εἶχαν προστεθεῖ
σωρὸ οἱ ἀσημένιες τρίχες. Κάποιο ζωῦφιο ζάρωσε τὴν ἐπιφά-
νεια τοῦ νεροῦ καὶ στὸ πρόσωπό του προστέθηκαν κινούμενες
ρουτίδες.

Ἄνορθώθηκε πικραμένος. Ἐχασε τὴ χάρη του τὸ ποτάμι,
τὸ πράσινο χρῶμα του ὁ φτελιᾶς καὶ τὸ χάλκινο χρῶμα της ἡ
ὀξιά.

Σκέφτηκε τὴ μελαχροινὴ κυρὰ ποῦχε γνωρίσει στὴν πολι-
τεία. Τὴν εἶχε τραγουδήσει στὰ ποιήματά του. Φορὲς μὲ κακία,
φορὲς μὲ καῦμό. Δὲ θὰ τὸν κοίταζε πιά, κι' ἂν τὸν κοίταζε,
ἴσως καὶ νὰ μὴν τὸν ἀναγνώριζε. Σκέφτηκε τίς ξανθιές, τίς
γαλανομάτες, τίς τσαχπίνες καὶ τὰ πειραχτήρια. Σκέφτηκε καὶ
τίς πιὸ ἥσυχες, ἐκεῖνες ποῦ στὴν ἀρχὴ χαμῆλωναν τὸ βλέμμα.
Μαζί, σκέφτηκε καὶ τίς ταβέρνες ποῦ μύριζαν καπνὸ καὶ ζύθο
ἀνακατωμένα, τὴν πηχτὴ, βαρεῖα ἀτμόσφαιρα, τὰ μουντὰ τζά-
μια. Ἐπιανες ἀπὸ τὴ μέση μιὰ κοπέλλα ποῦ διάβαινε ἀνάμεσα
στὰ στριμωγμένα τραπέζια. Κεῖνη χτυπιόταν μὲ φωνές καὶ γέ-
λοια, ἔκανε νὰ ξεφύγει, κ' ὕστερα καθόταν στὰ γόνατά σου
κ' ἔπινε ἀπὸ τὴν κούπα σου. Εἴτανε καὶ τὰ τραγοῦδια τῶν
ναυτικῶν κ' οἱ κουβέντες τους. Οἱ διηγήσεις τους, οἱ ὑπερβολές
τους, οἱ ἥρωϊσμοὶ τους, οἱ μάχες ποῦ πάντα, δόξα νᾶχει ὁ
Θεός, τέλειωναν μὲ νίκες τῆς χώρας. Ὑστερα εἴταν καὶ οἱ ἀντεγ-
κλήσεις, οἱ βλαστήμιες, ποῦ συχνὰ τέλειωναν μὲ συμπλοκές.
Ἐρχονταν ὄλοι στὰ χέρια, ἔτσι γιὰ γοῦστο, κ' ἐσὺ καθόσσουνα
παράμερα, ἥσυχος, κ' ἔπαιρνες τίς σκηνές ὀλοζώντανες γιὰ τὰ
ἔργα σου.

Παρόμοιες σκηνές συνεχίζονταν ἀκόμα καθημερινὰ στὴν
πολιτεία. Μποροῦσε, σὰν ἤθελε, νὰ τίς γυρέψῃ καὶ νὰ τίς ξανα-

βρεϊ. Μά είχε χάσει τὸ κέφι. "Ὁχι τώρα, μά τότες, πού μέ τὰ πόδια στεκόταν στή βρώμικη ταβέρνα καί μέ τὸ κεφάλι κόντευε νά φτάσει καί νά ξεπεράσει τὰ γνέφια. Τάχε ἀηδιάσει. Στά ὕστερα, ὅμοια βρωμοῦσαν ὁ καπνὸς καί τὸ λιβάνι. Γύρισε στὸ χωριὸ πού τὸν γέννησε, στὸ πράσινο ποτάμι, στίς λίτες καί στίς σημύδες, στή φωνή τοῦ κούκκου πού δὲν τὴν ἄκουγε ποτὲ στήν πολιτεία.

Προχώρησε πάλι, πικραμένος, καί στήν καρδιά του εἶχε σωπάσει τὸ τραγούδι, γιατί, στήν ἀκροποταμιά, εἶχε δεῖ αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιά πλάϊ—πλάϊ, ἀγκαλιασμένα.

Μά σὲ λίγο, δυὸ παπιά, ἄσπρα σάν τὸ χιόνι, ξεκίνησαν γιὰ νὰ περάσουν στήν ὄχθη, ἀντίπερα. Πήγαιναν καμαρωτά, ἀφίνοντας ξωπίσω τους δυὸ σειρές πού ἀπλωναν σὲ σχῆμα τριγώνου. Ἀφήκαν τὸ βαθυπράσινο καθρέφτισμα τοῦ φτελιά γιὰ νὰ πλεύσουν στ' ἀχνογάλαζο τοῦ οὐρανοῦ. Εἶχαν πολλές κουβέντες ἀναμεταξύ τους. Ἔσκυψε ὁ ποιητὴς καί σήκωσε μιὰ πέτρα, καί τὴν ἔρριξε, ὅπως μικρὸς συνήθιζε, στὸ νερὸ σιμὰ στὰ παπιά. Κεῖνα, ξαφνιασμένα, τέντωσαν τὸ λαιμό τους καί γλύστησαν πὶδ γρήγορα.

Κι' ὁ ποιητὴς ξαναπῆρε ἀργὰ τὸ μονοπάτι στήν ἀκροποταμιά. Ἀπὸ μιὰ πράσινη ἀντανάκλαση βγήκε ξαφνικά, φράση δλάκερη. Ἀπὸ μιὰν ἴτια, ἕνας κρουστάλλινος στίχος.

"Ἐγερνε ὁ ἥλιος σὰ γύρισε στὸ χωριό. Τὰ μικρά, παστελωτὰ τζάμια ἔπιαναν καί ξαναπετοῦσαν τίς κοκκινωπὲς ἀχτίδες καί εἶταν σὰ νὰ φλέγονταν τὰ σπίτια. Στίς χαμηλὲς κουζίνες, οἱ νοικοκυρὲς ἐτοίμαζαν τὴ βραδυνὴ σούπα. Στους στενοὺς δρόμους ἔπαιζαν τὰ παιδιά καί φλυαροῦσαν οἱ χῆνες. Σὲ λίγο, θὰ γύριζαν οἱ ἄντρες ἀπὸ τοὺς κάμπους καί θὰ γέμιζαν οἱ ταβέρνες, ὅπως κάθε βράδυ, καπνὸ καί κουβέντες.

Ὁ ποιητὴς ἔφτασε στὸ χαμηλὸ τοῖχο τοῦ περιβολιοῦ του κι' ἔσπρωξε τὴν ξύλινη πόρτα. Καλὴ εἶταν ἡ Ἄννα, μά τὸν ἐτάραζε μέ τὴν πολυλογία της, λὲς κ' ἤθελε νὰ τοῦ πεῖ μαζωχτὰ ὅσα δὲν πρόφτασε στὰ τόσα χρόνια ποῦχαν ζήσει μακρυὰ ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλον. "Ἄς ἔμενε στὸ μαγεριό της νὰ φτιάχνει τὴ σούπα. Εἶτανε νόστιμη ἡ σούπα τῆς Ἄννας.

Πέρασε τὸ τόξο, πού σχημάτιζαν τὰ τριαντάφυλλα, πέρασε τὰ πολυχρῶμα παρτέρια ποῦχαν σχῆμα ἀπὸ φιόγγους, πέρασε ἀνάμεσα στοὺς θάμνους ἀπὸ λεβάντια καί δεντρολίβανο. Ἡ μουριά, ποῦχε φυτέψει ὁ ἴδιος, ξεπετιόταν ὀλόγη ἀπὸ τὴ χλόη, κ' εἶταν πυκνὸ καί στρογγυλὸ τὸ φύλλωμά της, σὰ στεφάνι.

Κάθησε κάτω ἀπ' τὰ κλωνάρια της, στὸ γνώριμο τραπέζι,

καί σήκωσε τὴν πέτρα πού πατοῦσε τὰ χειρόγραφέα του. Βούτηξε τὸ φτερὸ στὸ καλαμάρι γιὰ νὰ γράψει. Μά οἱ σκέψεις δὲν ἔρχόντανε. Τίς εἶχε πάρει τὸ ποτάμι καί τραγουδοῦσε τοὺς στίχους του σ' αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιά. Τ' ἀνθισμένο δεντρολίβανο μωσοβολοῦσε. Πᾶρε, δεντρολίβανο γιὰ θυμητικὸ, πᾶρε! Εἶτανε βαρεὴ ἡ νοσταλγία του γιὰ τὰ νεῖατα.

Μά σὲ λίγο ἦρθε ἡ Μπέττη, ἡ ἔγγονιά του. Κι' ὁ Τόμ, πού καθόταν στὸ διπλανὸ σπίτι καί πού εἶχε, πάνω—κάτω, τὴν ἡλικία της. Μαζωμένα τὰ χρόνια τους δὲν ἔφταναν τὰ δεκατέσσερα.

Κρεμάστηκαν ἀπὸ τὸ λαιμό του, σκαρφάλωσαν στὰ γόνατά του. "Ἦθελαν νὰ μάθουν τί γράφει. "Ἦθελαν νὰ γεμιστοῦν μελάνια. "Ἦθελαν νὰ τὸν σύρουν, αἰχμάλωτο, στὰ μονοπάτια τοῦ κήπου.

«Μιὰ μέρα, σκέφτηκε ὁ ποιητὴς, ἴσως νὰ παντρευτοῦνε. Τότες, θὰ παίζουν τὰ παιδιά τους στὸν ἡσκιο τῆς μουριάς πού φύτεψα». Κ' ἀδύναμος πιά, διπλωσε τὰ χειρόγραφέα του κάτω ἀπὸ τὴν πέτρα, καί τοὺς παραδόθηκε.

Εἶχε δειπνήσει καί ξαναγυρίσει στὸ πέτρινο τραπέζι, κάτω ἀπὸ τὴ μουριά. Τὸ φῶς ἀργοποροῦσε στὸν οὐρανὸ καί τώρα ἀκόμα ποῦχε πλαγιάσει ὁ ἥλιος. Μά οἱ σκέψεις δὲν ἔρχόντανε. Τὸ ποτάμι εἶχε πάρει τὸ τραγούδι του καί τόχε χαρίσει σ' αὐτὰ τὰ δύο παιδιά πού κάθονταν πλάϊ—πλάϊ, στήν ὄχτια, ἀγκαλιασμένα. Σὰ νὰ μὴν τοὺς ἀρκοῦσε τὸ τραγούδι τῆς καρδιάς τους. Ἐπρεπε νὰ πάρουν καί τὸ δικό του.

Ὅπως κάθε βράδυ πέρασαν νὰ τὸν πάρουν οἱ φίλοι του. Ὁ Χάμνερ Σάντλερ, ὁ Τζῶν Ρόμπινσον, καί ὁ γαμπρός του ὁ Τζῶν Χῶλ, πού εἶταν καί γιατρός. Πήγαιναν ὕστερα ὅλοι μαζί στὸ «Ἄσπρο Ἐλάφι», ὅπου σύχναζε ἡ παρέα κ' ἔπιναν διαλεχτὸ κρασί, φερμένο ἀπὸ τὴν Ἰσπανία.

—Ὁχι, ἀπόψε, εἶπε ὁ ποιητὴς. Τελειώνω κάτι.

—Μποροῦμε ἐπιτέλους νὰ μάθουμε τί γράφεις, εἶπε ὁ Χάμνερ Σάντλερ.

Μά ὁ ποιητὴς ἔκανε πῶς δὲν ἄκουγε, κι' ὁ Χάμνερ Σάντλερ ἐπέμεινε.

—Νομίζω, εἶπε, πῶς εἶναι δικαίωμά μας, σὰ φίλοι σου πού εἴμαστε, νὰ μάθουμε τί γράφεις πρὶν νὰ τὸ μάθει ἡ χώρα ὅλη.

—Τὸ νομίζω κ' ἐγώ, εἶπε ὁ Τζῶν Χῶλ.

— Θα είναι μιὰ καινούργια τραγωδία, εἶπε ὁ Τζῶν Ρόμπινσον.

— Δὲν εἶναι τραγωδία, εἶπε ὁ ποιητής. Πᾶνε οἱ ἐποχές πού ἔγραφα γιὰ ἔχθρες καὶ φτόνους, γιὰ πολέμους καὶ αἵματα, γιὰ μίση καὶ φονικά. Γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸ κοινὸ καὶ ν' αὐξηθοῦν οἱ εἰσπράξεις. Δὲ λέω, ἔγραφα καὶ κείνα πού μ' εὐχαριστοῦσαν. Ὡ ναί, συχνά. Μὰ ὄχι πάντα. Τώρα ὅμως γράφω κάτι γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ τὸ χαρίζω σὲ ὄλους ἐκείνους πού θάβρουν στὴν ψυχὴ τους τὴ δύναμη ν' ἀνθέξουν στὶς ἀδικίες, κρατώντας ἀγνή τὴν καρδιά τους. Εἶναι ἕνα παραμῦθι—ὄλο φαντασία. Κ' ἴσως νᾶναι τὸ ὕστερο πού γράφω.

— Μὰ τὴν πίστη μου, εἶπε ὁ Χάμνερ Σάντλερ, ποτέ μου δὲν ἄκουσα παρόμοια ἀνοησία!

— Κι' ὅμως, εἶπε ὁ ποιητής. Κι' ὅμως. Θὰ σπάσω τὸ ραβδί μου καὶ θὰ τὸ θάψω κάμποσες ὄργυιες μέσα στὴ γῆ, καὶ θὰ βουλιάξω τὸ βιβλίο μου ἐκεῖ πού δὲν τὸ φτάνει τὸ σκαντήλι.

Σώπασε σὰ ν' ἀναλογιζόταν ἐκεῖνα πούχε πεῖ. Μὲ μάτια μισόκλειστα. Ὑστερα εἶπε:

— Γιὰ στερνὸ χαιρετισμὸ δὲν εἶναι καὶ τόσο κακό.

— Διάβασέ μας κάτι, εἶπε ὁ Τζῶν Ρόμπινσον.

— Τί; εἶπε ὁ ποιητής.

— Ὅτιδήποτε, εἶπε ὁ Τζῶν Χῶλ.

— Σὰ θέλετε, εἶπε ὁ ποιητής, θὰ σὰς διαβάσω ἐκεῖνο πού ἔγραφα τὸ πρῶτ. Μὰ πρῶτα, μὲ λίγα λόγια, θὰ σὰς πῶ τὴν ἱστορία.

Τοὺς εἶπε γιὰ τὸ δούκα πού μόνο στὸ νοῦ του εἶχε τὰ βιβλία του καὶ τὴν ὁμορφιά τοῦ πνεύματος. Γιὰ τὴν προδοσία τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν συντρόφων του πού, κάποια μέρα, ἄρπαξαν τὸ στέμμα καὶ ξαπόστειλαν τὸ δούκα μὲ τὸ βρέφος του, πάνω σὲ φουρτουνιασμένη θάλασσα, νὰ βροῦν τὸ θάνατό τους. Γιὰ τὸ μαγικὸ νησί, ὅπου οἱ δυὸ κατατρεγμένοι βρῆκαν λυτρωμό. Γιὰ τὰ πνεύματα τοῦ νησιοῦ καὶ γιὰ τὸ τέρας, τὸ γιὸ τῆς μάγισσας. Γιὰ τὴ θεία δικαιοσύνη πού ὄρισε τὸ καράβι τοῦ προδότη ἀδελφοῦ νὰ διαβεῖ ἀπὸ τὸ νησί. Γιὰ τὴν τρικυμία πού σήκωσε ὁ δούκας μὲ μαγικά σύνεργα. Γιὰ τὸ ναυάγιο στὰ βράχια. Γιὰ τὴ συνάντηση τοῦ πρίγκηπα μὲ τὴν ὁμορφὴ κόρη τοῦ δούκα. Γιὰ τὸ μεθοκόπι τοῦ τσοῦρμου. Γιὰ τὴν ἀπόγνωση τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν συντρόφων του.

Καὶ τώρα συνέχιζε τὴ διήγησή του, διαβάζοντας ἀπὸ τὰ χειρόγραφα μέσα, κ' ἡ φωνὴ του ἔπαιρνε διάφορους χρωματισμοὺς ταὶ τόνους. Πότε βαρεῖα γινότανε, πότε βραχνή, πότε ψηλή, ἀνάλογα στὸ ρόλο. Μιλοῦσε τὸ τέρας, μιλοῦσε ὁ μεθυσμένος κελλάρης, μιλοῦσε τὸ χαριτωμένο πνεῦμα. Μὰ τώρα μιλοῦσε,

στοχαστικά, ὁ Πρόσπερος, ὁ ἀδικημένος ἄνθρωπος, στὸ μικρὸ πνεῦμα, τὸν "Αριελ:

Ἐσὺ πού ἀγέρας μόνον εἶσαι

Πονᾶς γι' αὐτοὺς κ' ἡ θλίψη τους σ' ἀγγίζει

Κ' ἐγώ, πού σὰν κι' αὐτοὺς πλασμένος εἶμαι

Κι' ὅμοια ἔχω πάθη πού μὲ βασανίζουν,

Δὲ θὰ συμπονέσω πιότερο ἀπὸ σένα ;

Κατάστηθα μὲ πλήξαν οἱ ἀδικίες τους,

Μὰ ἡ κρίση μου πιδ εὐγενειῖά, ἐνάντια στὴν ὀργή μου,

Γι' αὐτοὺς συνηγορεῖ. Πιδ ὁμορφὴ ἀπ' τὴν ἐκδίκηση

Εἶναι ἡ καλοσύνη.

Ὁ ποιητής ἰσώπασε καὶ κανέναν δὲ μίλησε, οὔτε τὰ φύλλα. Κι' ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀκροατές, ὁ Τζῶν Χῶλ εἶδε πιδ μακρῦά. Δρασκελίσε μὲ τὴ φαντασία τὰ χρόνια, τοὺς αἰῶνες, κ' εἶδε καθάριο ἀκόμα τὸ μήνυμα τοῦ ποιητῆ.

Ἄκουσε τὴν πόρτα τοῦ περιβολιοῦ νὰ τρίζει καθὼς ἔβγαιναν οἱ φίλοι του. Ἡ νύχτα εἶχεν ἔρθει, ἀγάλι—ἀγάλι, φορτωμένη μοσχοβολιές. Κάποιος νέος τραγουδοῦσε στὸ δρόμο πηγαίνοντας σπῆτι του. Ἴσως νᾶταν ὁ ἴδιος πού, πιδ πῶρις τὸ βράδυ, καθόταν στὴν ἀκροποταμιά μὲ τὴν κοπέλλα π' ἀγαποῦσε. Γιὰ τὸν ποιητὴ δὲ θὰ γυρνοῦσαν ποτέ αὐτὰ τὰ χρόνια. Μὰ γιὰ τὴ Μπέττη καὶ τὸν Τόμ δὲν εἶχαν φτάσει ἀκόμα ὅταν θὰ πῆγαιναν, χέρι μὲ χέρι, στὴν ἀκροποταμιά. Κ' ἔτσι θὰ συνέχιζε ἡ ζωὴ. Ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ καὶ σ' ὄλες τίς γωνιές τῆς γῆς, ὅπου ὑπῆρχε ποτάμι, οἱ ἐρωτευμένοι θὰ στέκονταν στὴν ὄχτιά καὶ θὰ κοιτοῦσαν τὴν ἀντανάκλασή τους στὸ νερό. Ἄς εἶταν εὐλογημένοι.

Ἄναψε τὴ λάμπα καὶ βάλθηκε νὰ γράφει. Τὸ παράξενο γράψιμο, πότε ἀπλωτό, πότε σφιχτόδετο, μαύρισε τὸ παρθένο χαρτί. Ἐγραφε, κ' ἡ μουριὰ κρατοῦσε τὴν ἀνάσα της. Ἐγραφε, καὶ τ' ἀστέρια πάσχιζαν νὰ πλησιάσουν τὴ γῆ.

Μ. ΑΣΠΙΩΤΗ.

X. A. DONNET

ο βομβαρδισμος μιας αμαχης πολιτειας

Το διήγημα αυτό είναι μιὰ καταγραφή τῆς στιγμῆς πού ἡ ψυχὴ, κατάφορτη ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία «νὰ ὑπάρξει» μέσα σὲ ὅ,τι δοκιμάστηκε κι ἐκείνη ἀγάπησε, σμίγει μὲ τὸ λόγο τῆς παλαιότητας ἐκεῖνες εἰκόνας τῆς δδύνης καὶ τοῦ φόβου πού ἐζῆσε ἀπὸ αἰῶνα μὲ τοῦτες τῆς καινούργιες περιπέτειές της, κάνοντας τὸ ἴδιο τὸ αἶσθημα ἢ τῆς ἰδέας της κάτι σὰν μιὰ ζωντανὴ ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της παρουσία. Ἐφιαλτική! κι ἀπὸ τὸν ἴδιο της ἑαυτὸ γεννημένη!

I

«Θὰ καταστραφοῦμε!» Νὰ τί ἔλεγα στὸν Donnet. «Ὁ ἄνθρωπος πού ἀνέβηκε σκαλοπάτι σκαλοπάτι, μὲ πόνο καὶ ἀγωνία τὰ πιὸ ψηλά κι ὠραία, θὰ καταστραφῆ!» Νὰ ποιὲς εἴταν οἱ σκέψεις πού τόλμησα νὰ ἐκφράσω στὸν Donnet, ὅταν εἶδα νὰ πέφτουν στὴν πολιτεία μας οἱ πρῶτες μπόμπες. «Καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη εἰς αὐτάς ἐξουσία, ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπιοὶ τῆς γῆς.» «Τώρα τὸ βλέπω, Donnet. Ἔτσι μοῦ τὸ εἶχες πεῖ!»

Εἴμουν πολὺ νέος τότε. Καὶ ὁ Donnet ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σεβασμό, ἀσκοῦσε ἐπάνω μου καὶ μιὰ γοητεία παράξενη — δὲ μιλοῦσε σχεδὸν καθόλου. Οὔτε στῆς πιὸ κρίσιμες στιγμές. Καὶ κάθε τι πού ὑποψιαζόμουν πὼς ἀντανάκλουσε τῆ δική του γνώμη γιὰ ὅ,τι συνέβαινε γύρω, φαίνονταν αἰνιγματικὸ — μ' ἔκανε νὰ πιστέψω πὼς μέσα σὲ κάθε πρᾶγμα συνέβαινε κάτι σὰν μιὰ ὑπόθεση ζωῆς καὶ θανάτου. Μιὰ ὑπόθεση μόνο θανάτου. Οὔτε καὶ στῆς πιὸ κρίσιμες στιγμές δὲν ἄνοιγε τὸ στόμα του! Κι ἀκριβῶς τὴν ὥρα πού οἱ ἄνθρωποι, μὴ γνωρίζοντες τί εἶναι τ' ἀστραφτερὰ μέταλλα πού μετεωρίζονταν στὸν οὐρανὸ, δέχτηκαν τὸν πρῶτο βομβαρδισμό ἀπὸ τὰ κεφάλια τους, ὁ Donnet ἀντὶ νὰ μοῦ δώσει μιὰ ἀπόκριση καθησυχαστικὴ ἔστω τῆς ἀγωνίας μου, στριφογύριζε στὸ χέρι του κείνο τὸ ἀχώριστο κόκκινο τριαντάφυλλο, πού δὲ ξαίρω κι ἐγὼ πὼς, τῶβλεπα στὰ χέρια του ἀπὸ τὰ παιδικά

μου χρόνια, χωρὶς ποτὲ νὰ μαραίνεται! Ἡ κίνησή του αὐτὴ, πού ἔκρυβε καὶ κάποιο νόημα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα τοῦ Donnet, χωρὶς ἄλλο μοῦ ἔλεγε: «Ὅ,τι ἔχεις νὰ προστέσεις νεαρὲς μου φίλε, πές το τώρα. Αὐριο θὰ εἶναι πολὺ ἀργά. Ἐσὺ καὶ ὄχι ὁ θεὸς ὀρισε τὴ μοναξιά σου. Θὰ ὑποφέρης ἀκόμα πιὸ πολὺ, γιατί ὅ,τι βλέπεις νὰ γίνεται σήμερα ἐσὺ τὸ προετοίμασες. Σοῦ ἔμεινε μονάχα ἕνας δρόμος, ὁ δρόμος μέσα ἀπὸ τὴν ἐρήμωση!» Ὅ,τι δὲ κατάλαβες ποτὲ σου, θὰ τὸ καταλάβεις τώρα — εἶσαι μονάχος!»

Ἐφευγε. «Ὅχι, Donnet, δὲ μοῦ τὰ λές καλά. Ξαίρω τί πᾶς νὰ κάνεις! Αὐτὸ τὸ ἀντικείμενο πού ἀστράφτει, Donnet, ὅπως τὸ βλέπω νὰ ρίχνεται στὰ σπίτια μας. Αὐτὸ τὸ κόκκινο λουλούδι σου, Donnet, πού τῶχεις ἐπίτηδες νὰ ἐρεθίζει τὴν εὐαισθησία μου, εἶναι καὶ τὰ δυὸ τους τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Ἐχουν καὶ τὰ δυὸ τους τὸ ἴδιο νόημα τῆς καταστροφῆς. Ἄν κάποτε, ὅπως ἄφηνες νὰ φανεῖ, σὲ τιμοῦσε ὁ σεβασμὸς πού σοῦ εἶχα. Καὶ εἴταν, ὅπως ἔδειχνες, πιὸ μεγάλος κι ἀπὸ ἕναν ἔρωτα. Ἄν ἐνοιώσες τὴ φιλία μου, Donnet, μὴ φεύγεις τώρα! Δὲ θέλω νὰ μείνω μονάχος.»

Προχωροῦσε. «Ἐ, λοιπόν, αὐτὴ εἴταν ἡ διδαχὴ σου; Νὰ ἐγκαταλείπεις ἕναν ἄνθρωπο πού πίστεψε στῆς ἰδέες σου, στῆς ἰδέες σου, στῆς ἰδέες σου. — Τὸ μυαλό μου εἶχε κολήσει πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἐπανάληψη — στῆς ἰδέες σου, Donnet!»

II

Ἄφοῦ ἔφτασε στὴ μέση τῆς πλατείας στάθηκε. Πανύψηλος ὅπως εἴτανε, φαίνονταν σὰν φάσμα θανάτου, αὐτὴ τὴν ὥρα τοῦ βομβαρδισμοῦ. Ἔτσι τοῦλάχιστο ἄρχιζα νὰ τὸν βλέπω. — Σὰ μιὰ παρουσία σκοτεινὴ, πού στὸ βάθος μὲ τρόμαζε. Ἐμεινε πολλὴ ὠρα ἀκίνητος. Ἡ βουή, τὸ κακὸ πού γινόταν δὲ τὸν ἐνοχλοῦσαν καθόλου. Ἄν ἕνας ὁποιοσδήποτε περνοῦσε κείνη τὴν ὠρα ἀπὸ κάποιο κοντινὸ δρόμο, θὰ εἴταν χωρὶς ἄλλο ἕνας ἄνθρωπος πού πήγαινε νὰ κρυφτεῖ σὲ κάποιο καταφύγιο. Καὶ ἀμφιβάλλω ἂν θὰ διάκρινε κάποιον Donnet ντυμένο στὰ μαύρα, νὰ παρακολουθεῖται ἀπὸ ἕνα νέο παιδί, μὲ τὰ μάτια του βυθισμένα στὴν ὑποψία — στὴν ἰδέα τοῦ θανάτου, Donnet! Ἔτσι τὰ ἐνοιώθα, ὅταν ἄρχισε νὰ μαδάει τὸ κόκκινο ἐκεῖνο λουλούδι πού ποτὲ δὲν εἶχε λείψει ἀπὸ τὰ χέρια του. Αὐτὴ ἡ τελευταία πράξη του εἴταν κάτι πού δὲ μπόρεσα νὰ καταλάβω τότε τὴ σημασία της. Ἐνας

άνθρωπος, είπα, πού του άρεσε πάντοτε νά περνά τόν καιρό του με περίπλοκες έπινοήσεις. Καί μ' ένα ίσως χάρισμα — νά μη φοβάται τὸ θάνατο! "Όμως ἡ γνωριμία του με εἶχε κιόλας έπηρεάσει. Καί πολύ! Δέ μπορῶ κάθε φορά πού θά περάσω άπ' τήν πλατεία, νά μη διακρίνω πάνω άπό τήν έκτασή της, νά μετεωρίζονται σάν πελώρια ριπίδια τὰ κόκκινα πέταλα τοῦ τριαντάφυλλου πού κρατοῦσε στό χέρι του ὁ Donnet! 'Ενῶ ἔχουν πέσει άναρίθμητες μπόμπες, ένῶ ἔχουν διασχίσει τόν οὐρανό της άπειρα σμήνη άεροπλάνων!

III

'Από τότε πού τὰ ξαναθυμάμαι πέρασαν τὰ χρόνια! "Έχασα τόν Donnet. πού εἶταν κατά βάθος ένας άνθρωπος καλός — πῶς νά τόν ὀνομάσω; "Ένας άνθρωπος καλός ὄχι γιά σύντροφος στή ζωή. "Ένας φίλος θά τόν πῶ γιά τήν ὥρα εκείνη τοῦ θανάτου! Πού γνώριζε τίς δύσκολες στιγμές τῆς ζωῆς μου, αυτά τὰ χρόνια τοῦ βομβαρδισμού τῆς άμαχης πολιτείας μας. Καί κρατοῦσε ένα, τὸ πιό μεγάλο μυστικό τῆς ζωῆς μου — τὸ μυστικό τῆς ζωῆς μου! Τί μυστικά θά πεῖτε ἔχει ένα νέο παιδί; Κι ὁμως ὑπάρχει μυστικό, πού δέν εἶμαι καθόλου σήμερα ὑποχρεωμένος, μετά τὸ θάνατο τοῦ Donnet νά καθήσω νά σᾶς τὸ ἐξομολογηθῶ, ὅπως πολὺ ἄσχημα συνηθίζουν οἱ πάντες, μετά άπό κάθε θάνατο. Μπορῶ νά πῶ μονάχα, ὅτι με τῆ γνωριμία του γνώρισα μερικά καλὰ πράγματα (ἐξ αἰτίας, ὅπως σᾶς εἶπα, τῆς παράξενης νοοτροπίας του). Ζητοῦσα πολλές φορές κάτι, κοιτάζοντάς τον, νά μοῦ πεῖ. Κάτι ὅπου δέν εἶναι ἡ μαλακῆ ὀμίχλη πού σκεπάζει τίς νύχτες τὸ νησί μας. Κάτι ὅπου δέν εἶναι τὸ ἄυλο πνεῦμα, ὅπως ἔφτασε ἐτοῦτος ὁ ἀλλόκοτος φίλος μου στήν τραχειά μας Γῆ. Κάτι χωρίς συμβιβασμούς καί γαλιφιές — καί βρέθηκα μαζί του, στό χῶρο πού τὸ μῖσος εἶναι μῖσος. Πού ἡ ἀγάπη, εἶναι μόνον ἀγάπη. Πού ὁ φόβος εἶναι ὅ,τι ἀπομένει άπό τήν εἰκόνα ένός κόκκινου λουλουδιοῦ (πού ἀλλοίμονο δέ μαραίνεται ποτέ!). "Ό,τι ἀπομένει μέσα στόν ἄνθρωπο, μετά τῆ συντριβῆ τῆς ψυχῆς του, τὸ χαμό της — νά γνωρίσω, θέλησα, τὸ φόβο χωρίς νά φοβηθῶ, — τὸ μῖσος χωρίς νά μισήσω, τήν ἀγάπη ἀγαπώντας με πάθος ὅλα τὰ πλάσματα τῆς δημιουργίας ὡσπου καί πάλε νά ξαναγίνω ένα μαζί τους. — Νά ξαναβάλω, μέσα στὰ πράγματα, ὅπως τὸ εἶχα ἐπιθυμήσει τήν ἀγάπη, μόνο τήν ἀγάπη— ὅταν ὁ Donnet! 'Αλλά ὁ Donnet ἔφυγε, χωρίς πιά νά ξαναγυρίσει!

IV

'Εδῶ, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά μὴν συνεχίσω. Νά βάλω μιὰ τελεία σέ ὅλα τὰ πράγματα! "Όχι γιατί εἶμαι ἕνας μυστικός, ἀλλά γιατί ὁ Donnet γεννήθηκε, ὅπως ὅλοι γεννηθήκαμε. Πέθανε ὅπως οἱ πάντες ἔχουμε μπροστά μας ένα θάνατο. 'Αλλά ὁ Donnet πέθανε. Γνώρισε τὸ θάνατο. Καί ξαναγύρισε νά μᾶς πεῖ τὸ μυστικό του! Ναι, τὸ μυστικό του! Αυτό τουλάχιστο διάβασα ένα πρωτὶ στή στήλη τῶν εἰδήσεων τῆς ἐφημερίδας «'Η Πρωινή», πού ἀνάγγελνε μαζί καί τήν πληροφορία τῆς ἀναχώρησής του άπό τήν πόλη μας. Καί πού γι' ἀποφυγῆ κάθε ὑποψίας τήν παραθέτω, αὐτούσια: «Τέλος, ἄρχιζε, ἔλαβε τὸ λόγο ὁ Donnet, «τὰ θύματα τοῦ προῶρου ἐνταφιασμοῦ εἶναι πολὺ πλείονα τοῦ κοινῶς πιστευομένου ἀριθμοῦ. 'Εγῶ δέ ὁ ἴδιος ἐν μόνῃ τῇ ἐπισκοπῇ μου παρέστην μάρτυς τεσσάρων τοιούτων. ('Αφοῦ δέ διηγήθη τούτους, — συνέχιζε πάντοτε ἡ εἶδηση — ὁ ρήτωρ ἐπέθηκε τέλος εἰς τόν λόγον του δια τῶν ἐξῆς: «'Αλλοτε πάλιν ἐν ἔτει 1826 νέος τις ἱερεὺς ἔπεσεν αἰφνης ἀπόπληκτος, ένῶ ἐκήρυττεν άπό τοῦ ἄμβωνος. 'Εξετασθεῖς ὑπὸ τῶν ἱατρῶν, ἐκηρύχθη νεκρός καί ὡς τοιοῦτος ἐσαβανώθη καί μετεκομίσθη εἰς τήν ἐκκλησίαν. 'Εν τούτοις ὁ ἐν τῷ φερέτρῳ κατακείμενος ἤκουε πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα, τὸν θρήνον τῶν κωδῶνων καί τήν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, ἀδυνατῶν ἐπὶ πολλές ὥρας νά κινηθῆ ἢ ν' ἀρθρώσῃ τήν ἐλαχίστην λέξιν, μέχρι τῆς κρισίμου στιγμῆς καθ' ἣν ἠγέρθη, εἰς τὸ χεῖλος ἤδη εὐρισκόμενος τοῦ τάφου. 'Ο οὕτω ἐκ νεκρῶν ἀναστάς εἶμι αὐτὸς ἐγὼ ὁ Καρδινάλιος Donnet, ὁ ἐρχόμενος νά ζητήσῃ παρά τῆς Γερουσίας οὐ μόνον τήν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν κειμένων περὶ ἐνταφιασμοῦ διατάξεων τοῦ νόμου, ἀλλά καί νέας ἐγγυήσεις κατά τοιούτων ἀπαισιῶν συμβάντων.»

V

Δέν ἔχασα οὔτε στιγμῆ! Με τήν ἐφημερίδα ν' ἀνεμίζεται σχεδόν στὰ χέρια μου, τρέχω στή Βιβλιοθήκη! "Όλες οἱ ὑποψίες μου ἔπαιρναν ένα τέλος! Κι ἂν εἶχα στοιχεῖα γιά τόν ἄνθρωπο πού ἔδωσε στή δημοσιότητα τήν καταπληκτικῆ αὐτῆ πληροφορία γιά τόν Donnet, πού τὸ κυριώτερο γνώρισμά της ὅπως βλέπετε εἶναι νά μπερδεύει ὄχι μονάχα τῆ ζωῆ με τὸ θάνατο, ἀλλά καί τίς ἐποχές, τὰ γεγονότα, τὰ πρόσωπα καί κυρίως ἐμένα τόν ἴδιο

σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, ἐξ αἰτίας τῆς φιλίας μου μὲ τὸν Donnet, ὅπως σὲ ὄλους εἶναι γνωστὸ — ἂν εἶχα στοιχεῖα, θὰ τὸν παράδυνα στὶς ἀρχές! Ἡ ζωὴ βέβαια θέλει χιοῦμορ — ἀλλὰ ὅ,τι εἶχε γράψει στὴ στήλη τῶν τελευταίων εἰδήσεων, δὲν εἶταν παρά ἕνα ἀπόσπασμα πού εἶχα ἀπὸ καιρὸ διαβάσει σ' ἕνα ἀξιόλογο βιβλίο γιὰ «τὰ θύματα τῶν προῶρων ἐνταφιασμῶν», ὅταν ἄρχιζε νὰ μὲ ἀπασχολεῖ τὸ πρόβλημα τῆς φρίκης καὶ τοῦ θανάτου τῶν ἄμαχων πληθυσμῶν στὴν ἀνοχύρωτη πολιτεία μας! Περίπτωση Donnet, ἐβεβαιώθηκα, δὲν ὑπάρχει! Καὶ ἔτρεξα γιὰ τὴν ἀπόδειξη τῶν νέων ἰσχυρισμῶν μου! Δὲ θυμοῦμαι ἂν συνάντησα τρέχοντας κανένα γνώριμο πρόσωπο στὸ δρόμο πού νὰ μὲ χαιρέτησε. Πού νὰ τοῦ εἶπα ὅτι βιάζομαι τόσο γιὰ μιὰ σοβαρὴ ὑπόθεση καὶ δὲ μπορῶ ν' ἀντιχαιρετήσω! Ὅμως σὰν ἔφτασα στὸν ἀνήφορο ἔνοιωσα τὴν παράλειψή μου — καὶ τὴ φρίκη τῆς ἔρημιας τοῦ Donnet. — Τὸ κτίριο τῆς Βιβλιοθήκης εἶταν σωριασμένο σὲ καμένα ἐρείπια. Δυὸ τρεῖς ἐργάτες τοῦ Δήμου ἔριχναν μέσα σ' ἕνα κάρρο τὰ τελευταῖα ἀποκαΐδια.

Χωρὶς νὰ μὲ ὑποψιαστοῦν, μπῆκα στὸ διάδρομο. Ἀνέβηκα τὴ σκάλα — ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ τὴ μαρμάρινη σκάλα τῆς. Ἐφτασα στὸ πρῶτο πάτωμα, πού ἄλλοτε στέγαζε τὸ «Ἀναγνωστήριο». Ἐρημιά, παντοῦ ἡ ἔρημιά. Ἡ ἔρημιά μὲ παραφύλαε σὲ κάθε μου βῆμα. Κι ἔνοιωθα ὅπως τότε δίπλα μου ζωντανὴ τὴν παρουσία τοῦ Donnet! Ἀκουγα τὰ λόγια του! Πρῶγμα καθόλου εὐχάριστο! Ἡ ἐπιθυμία μου ὅμως νὰ δοθεῖ ἕνα τέλος σ' αὐτὸ τὸ ἀπαίσιο μπερδεμα πού ξαίρετε, μ' ἔκανε νὰ μὴν χάνω οὔτε λεπτό! Ἐψαχνα παντοῦ, ἔχωνα τὰ χέρια μου μέσα στὴ στάχτη, μέσα στὴ σκόνη καὶ στὰ ἐρείπια — θὰ τὸ βρῶ, ἔλεγα. Ὅ,τι πιστεύω πῶς ἀκόμα πρέπει νὰ ὑπάρχει, θὰ τὸ βρῶ ὅπωςδήποτε! Ἐψαχνα. Στὸ «Ἀναγνωστήριο», τίποτε! Εἶχε περάσει ὅλη ἡ μέρα, ὅταν στ' ἀληθινὰ βεβαιώθηκα, ὅτι ἀπὸ τίς ἐβδομήντα χιλιάδες τοὺς τόμους τῆς δὲν ἄφησε ἡ φωτιά οὔτε μιὰ σελίδα!

VI

Ἐπεφτε ἤρεμο καὶ μελαγχολικὸ τὸ βράδυ, ὅταν μιὰ καινούργια ἰδέα πέρασε ἀπ' τὸ μυαλό μου: ἂν κάτι ὑπάρχει σὲ κάθε κρίσιμη στιγμή ὑπάρχει μονάχα στὸ ὑπόγειο!

Κατεβαίνω χωρὶς κι ἐγὼ νὰ ξαίρω πῶς, μέσα σ' αὐτὸν τὸ χαλασμό! Ἐκεῖ, τὰ πάντα σκοτεινά! Μιὰ καταστροφὴ κι ἕνα ἀστεῖο εἶταν τὰ νήματα πού τραβοῦσαν δεμένη τὴν ψυχὴ μου

στὴν περιπέτεια τῆς νύχτας. Ὅμως ψάχνω! Ἐνα χαρτί βρεγμένο κολλάει στὰ χέρια μου. — Τρέχω ἐπάνω. Καὶ στὸ λυκόφως διακρίνω ἕνα κομμάτι ἀπὸ παλιὰ ἐφημερίδα τῆς Ζάκυνθος, πού ἔγραφε γιὰ μιὰ ἐπετηρίδα τοῦ Μπάυρον στὰ 1876. Εἶταν τὸ πρῶτο πρῶγμα πού βρήκα: καὶ τὸ φυλάω ἀκόμα, γιὰ τὸ πῆρα γιὰ καλὸ σημάδι. Ψάχνω ὡς τὰ μεσάνυχτα — καὶ βέβαια θὰ εἶταν μεσάνυχτα, ὅταν καὶ γιὰ μένα σήμαναν οἱ καμπάνες τοῦ ἐνδοξοῦ θὰ τὸ πῶ τέλους! Τὸ βρήκα. Εἶταν μιὰ! ἡ μοναδικὴ σελίδα πού ἀπόμεινε ἀπὸ τὸ ἀξιόλογο ἐκεῖνο βιβλίο! Βγαίνω στὴν πόρτα καὶ διαβάζω κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἄστρων, ἀποστηθίζω κυριολεκτικὰ τὰ πράγματα ὅπως εἶχαν γραφεῖ στὴν εἰδηση, ὅπως τότε τὰ εἶχα διαβασμένα, ὅπως στ' ἀληθινὰ συνέβηκαν μὲ τὸν Donnet! Καὶ σὲ μιὰ σημείωση τοῦ τέλους ἡ προσθήκη: «Ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τῆς Γαλλικῆς Γερουσίας κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 27 Φεβρουαρίου 1866, καταναλώθεισαν ὀλόκληρον εἰς τὴν συζήτησιν τῶν προῶρων ἐνταφιασμῶν καὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀποφυγὴν τούτων.» «Στὸ Θέατρο! Στὸ Δημοτικὸ Θέατρο θὰ συναντήσης τὸν Donnet! Μὴ φοβηθῆς. Αὐτὴ τὴ στιγμή πού νοιώθεις κοντά σου τὴν παρουσία του, βρίσκεται καὶ στὸ Δημοτικὸ Θέατρο, δίνοντας στὸν ἑαυτὸ του τὴ μεγαλοπρέπεια ἐνὸς γκρεμισμένου κολοσσοῦ! Ὅπως τὴν ἴδια αὐτὴ στιγμή ὑπάρχει σὲ κάποια πολίτη τῆς Γαλλίας, πού ὁ χρόνος δείχνει τὸ 1826 ἢ 1866! Ἐκεῖνο πού σοῦ λέγω εἶναι, ὅτι προτιμᾷ τὴν Κέρκυρα, ἐξ αἰτίας τῆς γνωστῆς φιλίας σας.» Ἀκουσα νὰ μοῦ λέει ἡ φωνὴ τῆς νύχτας.

VII

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ κόκκινου λουλουδιοῦ. Στ' ἄφτιά μου ἀντηχοῦσε ἀκόμα ἡ φωνὴ τῆς νύχτας, ἐνῶ βάδιζα χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ διώξω τὸν ἐφιάλτη. «Σ' αὐτὸ τὸν τόπο ὅμως γνώρισα τὴν ὑπαρξή μου». — Σὰν κάτι πάντα θὰ περιπλανιέται, ζητώντας μου τὴ χαμένη εὐτυχία του! «Προχώρησε μέσα σ' ὅλα τὰ πράγματα πού δοκιμάστηκαν!» Ἀκουγα νὰ μοῦ λέει ἡ φωνὴ του. «Ἐκεῖ ὑπάρχεις!» Μονολογοῦσα.

VIII

Εἶχα φτάσει στὸ Δημοτικὸ Θέατρο. Ἐνα φαναράκι φώτιζε μιὰ πινακίδα, κρεμασμένη στὴν κεντρικὴ ἔξοδο: «ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΑΡΓΕΙ». «Τί θὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ τόπος, αὐτὸς

ὁ κόσμος πού ἡ μουσική καί τὸ θέατρο τοῦ εἶναι πάθος!» Σκεφτόμουν! Ὅταν κάποιος πού διάβαινε πίσω ἀπὸ μένα μὲ ρώτησε: «Ἰάσων, τί πρέπει νὰ γίνει;» Ἡ φωνή εἶταν γνώριμη — στὴν ἴδια ἀστραπή τῆς σκέψης πέρασε ἡ εἰκόνα τῆς καταστροφῆς τοῦ Θεάτρου· καί τὸ πρόσωπο! — Γυρίζω νὰ δῶ. — Εἶταν ὁ Donnet!

IX

Μὲ βήματα ἀληθινὰ μεγαλόπρεπα ἀνέβαινε σκαλοπάτι σκαλοπάτι τὴ σκάλα τοῦ γκρεμισμένου κολοσσοῦ! Ἔβλεπα στὴν ἀνοδό του αὐτὴ τὸ ἴδιο αἶσθημά μου ν' ἀνεβαίνει, νὰ κλείνεται μέσα στὰ σιωπηλά ἐρείπια τοῦ Θεάτρου. Νὰ σφραγίζεται ἡ ὑπαρξή μου μέσα σὲ κάθε τί, πού μὲ πάθος ἔχω ἀγαπήσει! Μέσα σὲ ὅ,τι δοκιμάστηκε, μέσα σὲ ὅ,τι πόνεσε, ὡς τὴν πέτρα τῆς ὑπομονῆς μας.

«Ὁ Donnet, ψιθύριζα, θὰ ὑπάρχει ὅπου τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης ὑπάρχει! Ὁ Donnet θὰ γεννιέται ἐκεῖ, ἔστω καί σὰν ἐφιάλτης, ὅπου οἱ ἰδέες δὲν πεθαίνουν!»

X

Ἔμεινα ἐκεῖ ὡς τὸ πρῶτ', κρατώντας τὴ δοκιμασμένη ἀπὸ τόσους βομβαρδισμοὺς πολιτεία μας, σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά μου!

ΙΑΣ. ΔΕΠΟΥΝΤΗΣ.

D. H. L A W R E N C E

Το Ουρανιο Τοξο

Εἶτανε τώρα πράσινο καὶ ἀσήμι καὶ γαλάζιο ὀλόγυρά της στὸν ἀγέρα. Κ' εἶχε μιὰ παράξενη ἐπιμονὴ τὸ φῶς, ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς θάλασσας, ἔτσι πὸν τραβοῦσε τὴν προσοχὴ της - ἤθελε καὶ δὲν ἤθελε.

Πρῶμουλες ἀχνόφεγγαν τριγύρω πλήθος, κ' ἔσκυψε σ' αὐτὴ τὴν ἐπίδραση πὸν γεννοῦσε ἀνησυχίες - νὰ ἐκεῖ, δίπλα στὰ πόδια της. Κι' ἀκόμα, ἔκοψε ἓνα - δυὸ λουλούδια, καθὼς θυμόταν, θαμπά, μέσα στὸ καινούργιο χροῶμα τῆς ζωῆς, τὰ περασμένα. Ὁλόκληρη τὴν ἡμέρα, καθισμένη κοντὰ στὸ παράθυρο, ἔβλεπε ἀπὸ ψηλὰ τὸ φῶς νὰ ξεκολλάει ἀπ' τὴ θάλασσα, χωρὶς νὰ δείχνει ποτὲ πὼς θέλει νὰ σταματήσει, καὶ δίχως - οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή - νὰ τῆς ἀρνιέται τὴν παρουσία του, ἔτσι πὸν στὸ τέλος τῆς φαινόταν πιά πὼς τὴ σήκωνε καὶ τὴν ἔπερνε μακρονά, καὶ πὼς ὁ

θόρυβος τῆς θάλασσης τῆς ἔφερε ἓνα νόκωμα, ἓνα ξετέντωμα ὅμοιο μὲ τοῦ ὕπνου. Ἡ μηχανικὴ ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεών της σὰ νὰ κάμφθηκε κάπως. Ἡ ἴδια σκόνταφτε καμιά φορὰ καὶ τῆς συνέβαινε νὰ δεῖ μιὰν ὀδυνηρὴ, μιὰ φευγαλέα ὀπτασία τοῦ παιδιοῦ της, ποὺ τώρα ζοῦσε μακρὰ της, καὶ ποὺ τὴν πλήγωνε ἀνείπωτα. Ἡ ψυχὴ της ξύπνησε, καὶ σιάθηκε νὰ προσέχει. Ἐἴταν παράξενο πολὺ τὸ ἀσταμάτητο φέγγισμα τῆς θάλασσης, πολὺ ζεστὸ καὶ ἤρεμο τὸ κοιμητήρι, σὲ μιὰν ἀπόμερη γωνιὰ τοῦ βουνοῦ, ἔτσι ὅπως αἰχμαλώτιζε τὸ λῖοφωτο καὶ τὸ κρατοῦσε, καθὼς κρατᾷς μιὰ μουδιασμένη μέλισσα ἀνάμεσα στὶς παλάμες. Γκριζὸ χορτάρι καὶ λειχήνα κ' ἓνα ἐκκλησάκι, καὶ χιονοσταλιᾶς στὸ τραχὺ χορτάρι, κ' ἓνα ξέχειλο ποιήρι ἠλιοφῶς, ἀπίστευτα ζεστό. Ἐἴταν ἡ σκέψη της ταραγμένη. Ἀκούοντας τὸ ρουάκι, ποὺ κυλοῦσε μ' ὄρμη, σὲ κάποιο ἀπόμακρο βάλωμα κάτω ἀπ' τὰ δέντρα, ξαφνιαστικῶς, κί' ἀναρωτήθηκε σὰν τι νὰ εἴταν τάχα. Καθὼς πῆρε τὴν κατηφορίαν, συνάντησε τ' ἄγρια ζουμπούλια, ποὺ τὴν κύκλωναν, νὰ φέγγουν ἀνάμεσα στὰ δέντρα, σὰ μιὰ παρουσία.

Ἦρθε τὸ καλοκαίρι, οἱ λόγγοι μπλέχτηκαν μὲ τὰ γαλάζια λουλούδια, σὰν τὸ νερὸ στ' αὐλάκια τοῦ δρόμου. Τὰ ρεῖκια ρόδισαν κάτω ἀπ' τὸν οὐρανὸ, ξυπνώντας ἔτσι ὀλόκληρο τὸν κόσμον. Καὶ εἴταν ἀνήσυχη. Πέρασε δίπλα στοὺς ἀσπάλαθρους ἀποφεύγοντας τὴν παρουσίαν τους, καὶ προχώρησε μέσα στὰ ρεῖκια, ὅπως σ' ἓνα τονωτικὸ λουτρό, ποὺ σχεδὸν τῆς προκαλοῦσε πόνο. Τὰ δάχτυλά της γλύστρησαν πάνω στὰ σφιγμένα δάχτυλα τοῦ παιδιοῦ, κί' ἄκουσε τὴν ἀνήσυχη φωνὴ τοῦ βρέφους, καθὼς πάσχιζε, ἀλαλιασμένο, νὰ τὴν κάνει νὰ μιλήσει.

Κ' ὕστερα πάλι ἀποτραβήχτηκε στὸ σκοτάδι, κ' ἔμεινε γιὰ καιρὸ ἔτσι ἀσφαλισμένη μακρὰ ἀπ' τὴ ζωὴ. Ἄλλ' ἤρθε τὸ φθινόπωρον μὲ τ' ἄγνὸ κόκκινο φέγγισμα τοῦ καλόγιαννου ποὺ τραγουδοῦσε, ὁ χειμῶνας σκοτείνιασε τοὺς λόγγους, καὶ τότε στράφηκε, ἄγρια σχεδὸν πάλι στὴ ζωὴ, ζητώντας νὰ τῆς ξαναδοθεῖ ἡ ζωὴ της, ζητώντας νὰ εἶναι τούτη ὅμοια μὲ κείνην ποῦχε γνωρίσει, ὅταν ἀκόμη εἴταν κορίτσι, στοὺς ἄγρους τῆς πατρίδας της, κάτω ἀπ' τὸν οὐρανὸ. Τὸ χιόνι ἀπλώνονταν σ' ἀπέραντες ἐκτάσεις, οἱ στύλοι τοῦ

τηλεγράφων δρασκελίζουν τὴ λευκὴ γῆ πέρα μα-
κρὰ, κάτω ἀπ' τὴ σκοτεινιά τ' οὐρανοῦ. Καὶ
ἀναψε πάλι μέσα τῆς πρωτόγονος καὶ ἄγριος ὁ
πόθος, νὰ εἶναι τοῦτο ἡ πατρίδα τῆς, νὰ εἶναι
τοῦτο τὰ νειάτα τῆς, νὰ ξαναγίνονν ὅλα δικά τῆς
πάλι.

S T E P H E N S P E N D E R

Ὅλο φέρνω στο νοῦ μου...

“Ὅλο φέρνω στο νοῦ μου ἐκείνους ποὺ ἦταν ἀληθινὰ μεγάλοι.
Ποῦ, ἀπὸ τὴ μήτρα, θυμόντανε τὴν ἱστορία τῆς ψυχῆς
Μέσα ἀπὸ διαδρόμους φωτεινοὺς ὅπου οἱ ὄρες ἦταν ἥλιοι
Ἄτέλειωτοι κι' ἄρμονικοί. Ὡραία τους φιλοδοξία
Ἦταν τὰ χεῖλη τους, ἀκόμη θερμά ἀπ' τ' ἄγγιγμα τῆς φλόγας,
Νὰ μιλοῦν γιὰ τὸ Πνεῦμα, ποὺ τῶχει ντύσει τὸ τραγούδι.
Κι' ἀπ' τὰ κλαριά τῆς Ἄνοιξης μαζεύανε
Τὶς ἐπιθυμίες, ὡς πέφτανε στο κορμί τους σὰν τάνθια.

“Ὅ,τι ἀξίζει εἶναι νὰ μὴν ξεχάσεις ποτὲ
Τὴ δυνατὴ χαρὰ τῆς ὑπαρξῆς ποὺ ἀναβλύζει ἀπὸ διαίωνα πηγές
μέσ' ἀπὸ βράχους, σὲ κόσμους πρὶν ἀπ' τὸ δικό μας.
Μὴν ἀρνηθεῖς ποτὲ τὴν εὐφροσύνη ποὺ φέρνει τὸ ἀπλὸ φῶς τὴν
αὐγὴ

Ὅυτε τὴν ἔντονη ἐρωτικὴ ἐπιθυμία τῆς νύχτας.
Ποτὲ μὴν ἐπιτρέψεις στο θόρυβο τοῦ δρόμου νὰ πνίξει ἀγάλι-ἀγάλι
Μὲ φωνές καὶ καταχνιὰ τὴν ἀνθιστὴ τοῦ Πνεύματος.

Σιμὰ στο χιόνι, κοντὰ στον ἥλιο, στὰ ψηλά λειβάδια
Κοίτα πῶς πανηγυρίζουν ἡ κυματιστὴ χλόη
Καὶ οἱ φιλόαντρες ἀπὸ ἄσπρα σύννεφα
Καὶ τὰ ψιθυρίσματα τοῦ ἀνέμου στον οὐρανὸ ποὺ στέκεται κι'
ἀκούει,

Τὰ ὀνόματα ἐκείνων, ποὺ ἀγωνίστηκαν πάντα γιὰ τὴ ζωὴ
Κ' εἶχαν στὶς καρδιές τους τὸ κέντρο τῆς φλόγας.
Ἵλιος τοὺς ἀνάθρεψε, καὶ πῆραν τὸ δρόμο τοῦ ἡλίου,
Κι' ἄφησαν στο ζωντανὸν ἀέρα τὴ σφραγίδα τῆς τιμῆς τους.

*Απόδοση Λ. ΚΟΥΛΟΥΡΗ.

Εσωτερικο Δωματιου

Ἄπο τὸ δρόμο ἀνέβαινε ἡ βοή. Μία βοή συγκεχυμένη καὶ ἀλλόκοτη. Ἦταν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὶς καθημερινές τους ἀσχολίες. Καὶ κάποια ἀναταραχή, σὰ νὰ κυλοῦσαν νερά ὀρμητικά μέσα στὰ ἔγκατα τῆς γῆς.

Ἄκουγε τὶς φωνές, καὶ προσπαθοῦσε νὰ ξεχωρίζει τὶς λέξεις. Αὐτὸ τὸ παιχνίδι τὸν ἀνακούφιζε κάπως. Τοῦ ἔδινε τὴν αἴσθησι πὼς κάτι καινούργιο συνέβαινε. Ὡστόσο τίποτα δὲν εἶχε ἀλλάξει. Ὁ ἀντικρυνὸς κίτρινος τοῖχος μὲ τὰ σημάδια τῆς ὑγρασίας. Στὸ τραπέζι ἕνα βιβλίο ἀνοιχτό.

Ἄδεν εἶναι ἐδῶ τὰ μάτια

Ἐδῶ δὲν εἶναι μάτια

Σιὸ λαγκάδι τῶν ἄστρων ποὺ πεθαίνουν».

Οἱ εἰκόνες στοὺς τοίχους ἔχουν τὴ μελαγχολία τῶν λητμονημένων.

Ἄπόψε θᾶθελε νὰ ξεκουραστεῖ. Μὰ δὲν τὸν ἄφηγε ἡ βοή τοῦ δρόμου. Αὐτὸ τὸ ὀρμητικὸ κατρακύλισμα τοῦ νεροῦ πάνω ἀπὸ βράχους μὲ τὴν ἀνθισμένη κάπαρη.

Νά, τώρα ποὺ θὰ ἔγερνε ὁ ἥλιος πίσω ἀπὸ τὸ ψηλὸ ἐρείπιο μὲ τὸ χορταριασμένο παράθυρο. Ὅλα θ' ἄλλαζαν. Οἱ θόρυβοι θὰ γίνονταν πιὸ ἀπαλοί. Οἱ κουβέντες πιὸ ἤρεμες. Ἐνα ἀμφίβολο φῶς πάνω στὰ ἔπιπλα, χωρὶς τὴν ἀπελπισία τῆς βεβαιότητος.

Ἐνα παιδί ζήτησε ψωμί :

— Πεινάω!

Ἡ φωνή του δὲν ἦτανε τραγική. Σχεδὸν σὰ χᾶδι στὸ μάγουλο ἑνὸς βρέφους. Θυμᾶται τὴν ἴδια κραυγή, ὅταν οἱ ἄνθρωποι εἶχαν λησμονήσει τὴ ζωὴ. Τότε τὰ παιδιά δὲ μιλοῦσαν. Πέ-

θαιναν στοὺς δρόμους. Πέθαιναν μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια. Οἱ μητέρες δὲν εἶχαν τὴ δύναμη νὰ τὰ πάρουν στὴν ἀγκαλιά τους. Καὶ τ' ἄφηναν ἐκεῖ, ὥσπου τὰ σκέπαζεν ἡ νύχτα. Ἐπειτα ἔρχονταν τ' ἀστέρια, καὶ κοίταζαν ἐκεῖνα τὰ παράξενα παιδιά, μὲ τὰ δῶ-νοιχτα γυάλινα μάτια, ποὺ ἦταν ξαπλωμένα στοὺς δρόμους.

— Κοίταξε πόσα παιδιά! ἔλεγαν μεταξύ τους.

— Γιατί τ' ἄφησαν μόνα;

— Γιατί;

Τ' ἀστέρια δὲν μποροῦσαν νὰ ξέρουν. Βρίσκονταν τόσο μακριά. Κ' ἔπειτα δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ καταλάβουν. Εἶναι τόσο παράξενοι οἱ ἄνθρωποι...

Προσπάθησε ν' ἀλλάξει σκέψεις. Ν' ἀποφύγει ὄλες αὐτὲς τὶς ἀναμνήσεις, τὶς βυθισμένες σὲ μιά στέρνα ποὺ τὴ σκεπάζουν τὰ νεκρά φύλλα. Τώρα εἶχε συνηθίσει νὰ βλέπει τὸν ἀντικρυνὸ κίτρινο τοῖχο μὲ τὰ σημάδια τῆς ὑγρασίας. Ἦτανε μία πολὺ γνωρίμη παρουσία—σχεδὸν φιλική. Μὰ ἦταν ἐκεῖνο τὸ ψηλὸ ἐρείπιο μὲ τὸ χορταριασμένο παράθυρο, ποὺ δὲν τὸν ἄφηγε νὰ λησμονήσει...

... Ὅλα γλυστροῦσαν σιωπηλά, μέσα σὲ μὴν ἀπίθανη ζωὴ, γεμάτη ἀπὸ τοὺς ψιθυρισμοὺς τῶν δειτροστοιχιῶν. Δύο κουρτίνες μὲ κόκκινα τριαντάφυλλα, κ' ἕνα κεφάλι, ποὺ μόλις τὸ ξεχώριζες στὸ πέμπτο πάτωμα.

— Μ' ἀγαπᾶς; τραγουδοῦσε. Καὶ ὁ πρωῖνὸς ἄνεμος ἔφερνε τὴ φωνὴ στὸ λιμάνι. Ἐκεῖ τὴν ἀπόθωνε στὰ ξάρτια ἑνὸς καραβιοῦ, ποὺ εἶχε γνωρίσει τὶς φουρτοῦνες στὴν Ἰνδικὴ θάλασσα.

— Μ' ἀγαπᾶς; ρωτοῦσε ἡ φωνή. Μὰ κανεὶς δὲν ἀπαντοῦσε. Κάτω ξεφόρτωναν καννάβι καὶ λούτη, καὶ ὁ θόρυβος ἀπὸ τὸ βίντσι δὲν ἄφηγε ν' ἀκουστεῖ τὸ τραγούδι. Οἱ ἄνθρωποι στίς μαοῦνες βλαστημοῦσαν. Τὰ κορμιά ἦταν ἰδρωμένα καὶ οἱ καρδιὲς κλειστές.

— Μ' ΑΓΑΠΑΣ; κ' ἔσκυφε πιὸ πολὺ.

Ἐπειτα ἔμεναν μόνες οἱ κουρτίνες. Τὸ βίντσι ἔξακολουθοῦσε νὰ δουλεύει.

(Πάλι τὸ καράβι θὰ ξαναπάρει τὴ ρότα του γιὰ τὶς ἄρρωστες θάλασσες τοῦ Νότου. Σὲ κάποιο λιμάνι θὰ φουμάρουν χασισί.

— Τὸν καπετάνιο τὸν πῆρε τὸ νερό.

— Ἀλήθεια;

Σ' ἕνα βρώμικο κρεβάτι, θὰ γνωρίσουν τὸν ἔρωτα, μὲ τὶς κίτρινες γυναῖκες.

— Θ' ἀντέξουν τάχα;)

Τώρα ένα νεκρό χορταριασμένο παράθυρο, «ΤΟΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΠΕΘΑΜΕΝΗ ΧΩΡΑ». Κανείς δέ μιλεί για την αγάπη. Κάτω στο λιμάνι, τὰ καράβια ξεφορτώνουν ακόμη καννάβι και λούτη. Κ' ένας γλάρος κυκλοφέρει γύρω στα ξάρτια.

— Μ' ΑΓΑΠΑΣ;

Δύο μάτια κοιτάζουνε τὸν ἄδειον οὐρανό . . .

Ἄπλωσε τὸ χέρι και πήρε τὸ βιβλίο. Τ' ἀπόθωσε στὸ περβάζι και κοίταξε τίς σκιές, πού παιχνιδίζουν στὸν ἀντικρυνὸ κίτρινο τοῖχο μετὰ τὰ σημάδια τῆς ὑγρασίας.

— *«Δαγάρισε τὸν ἀέρα! Καθάρισε τὸν οὐρανὸ! Πλύνε τὸν ἀνεμο!»*

Ἡ σελίδα ἔμενε ἀνοιχτή, σὰν τὰ μάτια τῶν μικρῶν παιδιῶν πού πέθαιναν στοὺς δρόμους.

— *«Πλύνε τὴν ψυχή! Μᾶς μόλεψε τὸ αἷμα!»*

Ἄπὸ τὸ δρόμο ἀνέβαινε μιὰ βοή, σὰ νὰ κυλοῦσαν νερὰ ὀρηκτικὰ στὰ ἔγκατα τῆς γῆς.

Μ. Ι. ΔΕΣΥΛΛΑΣ.

L O U I S M A C N E I C E

BIRMINGHAM

μια βιομηχανική
πόλη της Αγγλίας

Οἱ ξένοι πού ἔρχονται στήν Ἀγγλία, πηγαίνουν συνήθως νὰ δοῦν τὰ ἀξιοθέατα — ὅπως εἶναι τὸ Cambridge, τὸ Canterbury, τὸ Bath, τὸ ἐξοχικὸ τῆς Ann Hathaway. Καί εἶναι ἀλήθεια πὼς αὐτὰ εἶναι ἕνα μέρος τῆς ἱστορίας τῆς. Ὅμως στὰ τελευταῖα διακόσια χρόνια, ὁ μεγαλύτερος ρόλος τῆς ἱστορίας τῆς παίχτηκε κάπου ἄλλου — και σὲ πολὺ λιγότερο εὐχάριστο περιβάλλον. Γιατί δὲ θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ καταλάβει κανεὶς τὴ σύγχρονη Ἀγγλία, χωρὶς νὰ ἔχει διαρκῶς στὸ νοῦ του, τίς δυὸ Ἐπαναστάσεις τῆς — τῶν Πουριτανῶν και τῆ Βιομηχανική. Καί οἱ δυὸ εἶχαν ἕνα θλιβερὸ ἀποτέλεσμα γιὰ τὴν Ἀγγλικὴ καλαισθησία, ὅμως και οἱ δυὸ ἔδωσαν στήν Ἀγγλία νέο περιθώριο ζωῆς. Διάφοροι ἰδεαλιστὲς ἢ ἄνθρωποι μετὰ πολὺν ἐνθουσιασμό, σὰν τὸν William Cobbett στίς ἀρχὲς τοῦ δέκατου ἔννατου αἰῶνα, θέλησαν νὰ βάλουν πίσω τὸ ρολοῖ — πρᾶγμα πού ἀκόμα και σήμερα θὰ φαινόταν κατορθωτὸ σ' ἕνα χωριὸ τῶν Cotswold, ὅπου τὰ σπίτια ξεφυτρώνουν μέσα ἀπὸ τὸ τοπίο, ἢ στὸν χωρὶς ἡλικία νερόμυλο πού ζωγράφισε ὁ Constable στὸ Suffolk. Μὰ πήγαινε ἐκεῖ πού ὁ Cobbett τὸ ὄνόμασε «ἡ μεγάλη συμφύρση τοῦ Λονδίνου», ἢ ἀκόμα καλύτερα, πήγαινε στίς πολιτεῖες τῶν Midlands ἢ τοῦ Βορρᾶ, και δὲν μπορεῖ παρά ν' ἀκούσεις αὐτὸ τὸ ρολοῖ νὰ χτυπάει ἀδιάκοπα μέσα στήν ἴδια τὴν καρδιά τῆς Ἀγγλίας — μιὰ καρδιά πού τὴ ζωτικότητά τῆς τὴ μαντεύεις μέσα στὸν καπνὸ.

Ἐζῆσα σχεδὸν ἕξι χρόνια στὸ Birmingham, πού, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Λονδίνο, εἶναι ἡ μεγαλύτερη βιομηχανικὴ πόλη τῆς Ἀγ-

γλάς, και πού πότε μοιάζει με τυπικό και πότε με ιδιόρρυθμο δημιούργημα της Βιομηχανικής 'Επανάστασης. 'Ο αρχιτεκτονικός του ρυθμός είναι αποκρουστικός, όπως και του Manchester. Μά, χάρη στη γεωγραφική του τοποθέτηση, δεν υποφέρει από την αιώνια καταχνιά πού σκεπάζει τό Manchester. Και ξεχώριζε πάντα από πολλές άλλες βιομηχανικές πόλεις, με την ποικιλία των επαγγελματιών του και τόν μεγάλο αριθμό των βιοτεχνών του. Αυτό τοῦ ἔδινε μιάν ἐλαστικότητα και μιὰ σχετική ἐλευθερία για ν' ἀποφύγει τήν πτώση των τιμών, ἔτσι πού νά τό ζηλεύουν πόλεις με πιό ἐιδικευμένη παραγωγή. 'Όστόσο, ἴσαμε τὰ 1874, τό Birmingham δοκιμαζε ὄλους τούς φόβους πού προκαλοῦσε ἡ καταπληκτικά ραγδαία ἀνάπτυξη της ἀγγλικῆς βιομηχανίας. Στά 1874 ἔγινε Δήμαρχος ὁ Joseph Chamberlain (πού ἄρχισε τή σταδιοδρομία του σάν ριζοσπάστης, πού διαφωνοῦσε, ὅμως, με τή γραμμή τοῦ κόμματος). «Μέσα σέ δώδεκα μῆνες», ἐδήλωσε, «με τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἡ πόλη δέ θά γνωρίζει τόν ἑαυτό της». Φάνηκε συνεπῆς στό λόγο του. 'Εδωσε στήν πόλη του συνείδηση και νοημοσύνη, ἐκμηδενίζοντας τήν ἀπελπιστική ἀνεπάρκεια των μονοπωλίων τοῦ φωταερίου και τοῦ νεροῦ, και σαρώνοντας τίς φτωχοσυννοικίες της.

Συνείδηση και νοημοσύνη χαρακτηρίζουν και σήμερα τό Birmingham, πού ὅμως ἀκόμα δέν ἔχει ἀποχτήσει καλαισθησία. "Η, για νά ἐκφραστοῦμε διαφορετικά, ἔχει ἀρκετό πολιτισμό, μά πολύ λίγη πνευματική καλλιέργεια. Κάθε ξένος, πού κατάγεται ἀπό μιάν ἀγροτική περιοχή, ἡ ὁποιοσδήποτε ἄλλος με ἔμφυτο τό αἶσθημα τοῦ ωραίου, θά ἔλεγε μόλις τό πρωταντίκρουζε: «Τί φριχτός τόπος για νά ζήσει κανείς!». Και ὅμως, ὁ μέσος κάτοικος τοῦ Birmingham ζεῖ πολύ καλύτερα τώρα παρά ὅπως ἔδω κ' ἑκατό χρόνια, ὅταν, σύμφωνα με τὰ λεγόμενα τοῦ ἀμερικανοῦ συγγραφέα Lewis Mumford, «σ' αὐτό τό νέο περιβάλλον τὰ μαύρα ροῦχα δέν εἶναι για νά δείχνουν τό πένθος, μά ἕνα προφυλαχτικό χρώμα», κι' ὅταν ἡ ἀρρώστεια και ἡ βρωμιά βρισκόνταν παντοῦ, και τό πιότο ἦταν τό μόνο ξέδωμα. 'Ο κάτοικος τοῦ Birmingham ἔχει σήμερα πολλές εὐχάριστες, μά ἀπλές διασκέδασεις. Τὰ σύγχρονα μεταφορικά μέσα τόν ἔφεραν πάλι σέ ἐπαφή με τή φύση, και πολλοί ἐργάτες τοῦ Birmingham ἀνήκουν σέ ἐκδρομικές λέσχες ἢ σέ λέσχες ψαρικής, ἐνῶ μέσα στήν ἴδια τήν πόλη ἔχουν τήν εὐκαιρία νά ιπηγαίνουν κωπηλασία σέ δημόσιους κήπους, ἢ (μιὰ ἀγαπημένη διασκέδαση των

Midlands), νά συντηροῦν περιστέρια για ἀγῶνες. 'Ο συνηθισμένος ἐργάτης τοῦ Birmingham δέν εἶναι χειρώνακτας, ἀλλά τεχνίτης, και προτιμᾷ, ὅταν δέν ἔχει δουλειά, νά περνᾷ τήν ὥρα του σάν τεχνίτης, δουλεύοντας στό ὑπαιθρο ἢ σέ κλειστό χῶρο. Στίς λέσχες των ἐργατών, τό ἀγαπημένο παιγνίδι εἶναι τό snooker. Μά τούς ἀρέσει νά παρακολουθοῦν και τό ποδόσφαιρο. «The Villa» εἶναι μιὰ μαγική ὄνομασία στό Birmingham, γιατί ἡ ποδοσφαιρική λέσχη «Aston Villa», δέν προσφέρει μόνο στό κοινό τήν αἰσθητική ἢ ἐπιστημονική — θάλεγε κανείς — ἀπόλαυση ἑνός τεχνικοῦ και ωραίου σπόρ, ἀλλά και τή δυνατότητα για μιάν αὐθόρμητη ἐκδήλωση συναισθημάτων.

Τό Birmingham ἀποχτᾷ σημασία μόνο στά τελευταῖα χρόνια τοῦ δέκατου ὄγδοου αἰῶνα. Κι' ὅμως — πρᾶγμα παράδοξο — μου δίνει τήν αἴσθηση τοῦ χρόνου, περισσότερο ἀπό πολλές ἄλλες παλαιότερες πολιτείες. Πήγαινε στό Soho Foundry, ἐκεῖ ὅπου ὁ James Watt ἦρθε ἀπ' τή Σκωτία, γύρω στά 1770, για νά φτιάξει ἀτμομηχανές. Τό χυτήριό του δουλεύει ἀκόμα και σήμερα. Μά τό μέταλλο πού ἐτοιμάζεται σ' αὐτό, τό χρησιμοποιοῦν, για νά φτιάχνουν μηχανικές ζυγαριές, και ὄχι ἀτμάμαξες. "Ενα χυτήριο, δέ μοιάζει με ἐργαστήριο, ἀλλά διατηρεῖ, σάν τό σιδεράδικο τοῦ χωριοῦ, μιὰ πρωτόγονη και αἰώνια ἰδιότητα. Μικρές γλώσσες ἀπό φλόγα, ὅπως στήν Κόλαση τοῦ Dante, ξεπετιῶνται ἀπό τή μαύρη πυκνή ἄμμο πού σκεπάζει τό ἔδαφος, και ἐργάτες, ὅμοιοι με τιτάνες, κυλᾶνε μες στό σκοτάδι τίς χειράμαξες με τό λυωμένο μέταλλο. Νοιώθει κανείς πῶς παρακολουθεῖ τή γέννηση της Βιομηχανικής 'Επανάστασης. Στήν πραγματικότητα, τή γέννηση της σύγχρονης 'Αγγλίας.

"Η ζωῆ των πρώτων βιομηχάνων τοῦ Birmingham, προσφέρει ἐλκυστικό ὕλικό, στόν κοινωνιολόγο ἱστορικό ἢ στόν ψυχολόγο μυθιστοριογράφο. Τόν δέκατον ὄγδοο αἰῶνα, ὅταν ἀκόμη ἡ μερίδα των πουριτανῶν πού διαφωνοῦσε με τήν ἐπίσημη 'Εκκλησία, δοκίμαζε τήν ἐχθρότητα της κοινωνίας, ἦταν πολύ πιό εὐκολο γι' αὐτούς τούς ἐπαναστάτες νά βροῦν ἐλεύθερο πεδίο για τή δράση τους σέ μιὰ νέα πόλη, πού δέν εἶχε τέτοιες προλήψεις, παρά στούς παλιούς ὀργανωμένους Δήμους. "Ετσι, με τήν ἐξέλιξη της φυσικῆς αὐτῆς ἐπιλογῆς, μιὰ πολιτεία, ὅπως εἶναι τό Birmingham, ἔγινε τό ἄσυλο για πολλά φιλελεύθερα πνεύματα, πού συνδυάζανε τή μονολιθική προσήλωση σ' ἕνα σκοπό, με μιὰ

κάποιαν αγανάκτηση, πού — και τὰ δυὸ μαζί — ὀδηγοῦν σὲ ἀποτελέσματα ἐντυπωσιακά. Ἦρθεν στὸ Birmingham γιὰ νὰ βροῦνε τὴν τύχη του — και δημιούργησαν τὸ Birmingham.

Φυσικά, μ' αὐτὴ τὴν ὁρμὴ τους, στάθηκαν ἢ αἰτία, χιλιάδες ἐργάτες νὰ ζήσουν κάτω ἀπὸ συνθήκες τόσο ἀπάνθρωπες, ὅσο ποτὲ πρωτύτερα δὲν εἶχαν γνωρίσει. Καὶ ὅμως — κάτι περὶεργο, πού διαρκεῖ ὄλο τὸ δέκατον ἔννατο αἰῶνα στὴν Ἀγγλία — ἢ ἀνάπτυξη τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχείρησης στὸ Birmingham, ἦταν συχνὰ συνυφασμένη με μίαν ἀντίληψη κοινωνική. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς βιομήχανους ἦταν παράξενες φυσιογνωμίες, χαρακτηριστικοὶ τύποι τῶν Midlands, βιομήχανοι, τεχνίτες, σχεδιαστές, περιοδεύοντες ἀντιπρόσωποι — ὄλα μαζί — κ' ἀκόμη ἄνθρωποι πού τοὺς ἔμεναν κάποια περιθώρια και γιὰ τὴ φιλανθρωπία. Ἔτσι ὁ Josiah Mason, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Birmingham, ἦταν ἕνας αὐτοδημιουργητός, πού ἤξερε τὸ ἴδιο καλά νὰ κερδίζει χρήματα και νὰ διαφωτίζει τὴν κοινωνία. Καὶ ὁ John Cadbury, ὁ Κουάκερος πού ἄρχισε τὴν περίφημη ἐπιχείρηση τῆς σοκολάτας στὰ 1835, ἴσως θὰ προτιμοῦσε νὰ μνημονεύεται μόνο γιὰ τὶς σταυροφορίες πού ἀνέλαβε γιὰ τὴν καταπολέμηση τοῦ ἀλκοολισμοῦ, γιὰ τὸν περιορισμὸ τῆς ἐνόχλησης πού προκαλοῦσε ὁ καπνὸς τῶν ἐργοστασίων, ἢ γιὰ τὴν κατάργηση τῆς συνήθειας πού ἐπικρατοῦσε, νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ παιδιά, γιὰ νὰ καθαρίζουν τὶς καπνοδόχους. Ὁ γιὸς του Richard, ἦταν ὁ πρῶτος ἐργοδότης πού καθιέρωσε τὴν ἀπογευματινὴ ἀργία τοῦ Σαββάτου, ἐνῶ τὸ ὑποδειγματικὸ τοῦ ἐργοστάσιου στὴν Bournville, ἦταν, ἴσως, τὸ πρῶτο στὸν κόσμον, πού στόλισε τὰ παράθυρά του με λουλούδια. Αὐτοὶ οἱ πρωτοπόροι ἀτομιστές, ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανιστεῖ σήμερα ἀπὸ τὴ βιομηχανία μας, ἔτσι, ὅπως ἐξαφανίστηκε κι' αὐτὸς ὁ περίεργος τύπος, πού ἦταν συγχρόνως σκληροτράχηλος ἐπιχειρηματίας κ' ἐνθουσιώδης φιλάνθρωπος. Θᾶλεγε κανεὶς ὅτι κατάφεραν νὰ ὑπηρετήσουν και τὸ Θεὸ και τὸ Μαμμωνᾶ.

Ἄλλὰ ἢ Βικτωριανὴ ἐποχὴ εἶναι τόσο μακρὰ ἀπὸ μᾶς, ὅσο και ἢ Ἑλισαβετιανή. Κι' αὐτὸς εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους πού τὸ Birmingham μοῦ δίνει τὴν αἴσθηση τῶν περασμένων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς τὸ Birmingham βελτιώθηκε σημαντικὰ ἀπὸ τότες. Καὶ τὸ μόνο πού μπορούμε νὰ ἐλπίζουμε εἶναι, πὼς στὸ κοντινὸ μέλλον ἢ ὠφελμιστικὴ του φιλοσοφία θὰ ἀντικατασταθεῖ — ἢ τοῦλάχιστον θὰ συμπληρωθεῖ — ἀπὸ μιά νέα ἐκτίμηση τῆς ὁμορφιάς τῆς ζωῆς.

Γύρω ἀπο τὴν Ἰνδικὴ ζωγραφικὴ

Ἡ τέχνη δὲν εἶναι γιὰ τὸν καθένα. Κι' ὅταν ἄνθρωποι, πού ἢ εὐαίσθησία τους δὲν ἔχει ἀναπτυχθεῖ, ἔρθουν σ' ἐπαφὴ μ' αὐτὴν, περισσότερο ζημιώνονται παρά ὠφελοῦνται. Μετὴ τὴν τέχνη μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ φθάσει στὸ ἀνώτατο σκαλοπάτι τῆς φήμης και τῆς δόξας, και τελικὰ νὰ σιμῶσει τὴν ὑπέρτατη πραγματικότητα.

Κάθε καλλιτέχνης, πού ἀνήκει σὲ μιά συγκεκριμένη χώρα, δὲν κληρονομᾷ μόνο τὸ χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδας του, τὴ διαμόρφωση τοῦ κορμιοῦ του, τὴ γλῶσσα τῆς φυλῆς του. Κληρονομᾷ, συγχρόνως, και τὸν ἰδιαίτερο τρόπο πού βλέπει τὴ ζωὴ, τὸν τρόπο πού ἀξιοποιεῖ τὰ συναισθήματά του, και πάνω ἀπ' ὄλα τὴ μέθοδο, γιὰ νὰ καλλιιεργεῖ τὴν ὑποκειμενικὴ του ἀνάπτυξη και ἐξέλιξη. Ὅλ' αὐτὰ, βέβαια, μπορεῖ νὰ γίνονται ἀσυναίσθητα. Μὰ ὑπάρχουν βαθιὰ ριζωμένα στὴν ψυχὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ἔτσι μπορούμε νὰ καταλάβουμε καλύτερα και τὴ σημασία πού ἔχει ἢ παράδοση. Γιατὶ σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἢ παράδοση εἶναι ἐκείνη πού δίνει τὴν κατεύθυνση στὴν τέχνη.

Ὁ Ἰνδὸς ζωγράφος ἔχει τὸν δικὸ του τρόπο νὰ βλέπει τὰ γύρω του ἀντικείμενα. Καὶ ὅσες φορές δοκίμασε ν' ἀντιγράψει, ἢ καλύτερα, νὰ ἐπηρεασθεῖ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ζωγράφους τῆς Δύσης, στέρησε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του τὴν ἀξία τῆς παράδοσός του, και περιορίσε τὴ φαντασία του και τὴ δημιουργικότητά του. Μόνον ἂν ὁ ζωγράφος αὐτὸς εἶναι μιά μεγαλοφυΐα, θὰ μπορέσει ν' ἀποδώσει ἔργο ἀξιόλογο. Διαφορετικὰ θὰ περιοριστεῖ σὲ μίαν ἀπλὴ μίμηση.

Πολλοὶ Ἰνδοὶ ζωγράφοι μελέτησαν ἐντατικὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ τέχνη (κλασικὴ και μοντέρνα). Ἄλλὰ οἱ περισσότεροι ἀρκέστηκαν ν' ἀκολουθήσουν τὴ δική τους παράδοση.

Ἐνα ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς Ἰνδικῆς ζωγραφικῆς, εἶναι ἢ ἔλλειψη τῆς σκιάς και ἢ περιφρόνηση γιὰ τὴν προοπτικὴ. Ἀκόμη και μιά μελετημένη μεγέθυνση τοῦ βασικοῦ ἀντικειμένου, πού ἀποτελεῖ τὸ θέμα τοῦ ἔργου, σὲ σύγκριση μετὰ τὰ γύρω ἀντικείμενα.

Ο ρομαντισμός και η παθητική μοιρολατρεία τῶν εικονιζομένων προσώπων, εἶναι δύο ἄλλα χαρακτηριστικά τῆς Ἰνδικῆς ζωγραφικῆς. Μία ὄνειρική ἀτμόσφαιρα, σχεδόν φανταστική, περιβάλλει τὰ πρόσωπα, καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι τὸ χέρι ποῦ τὰ ζωγράφισε, ἀνήκει σὲ κάποιον φάντασμα.

Οἱ Ἰνδοὶ δὲ συνηθίζουν νὰ χρησιμοποιοῦν μοντέλλο. Προτιμοῦν νὰ ζωγραφίζουν πρόσωπα τῆς φαντασίας τους. Γιατὶ ἀντικειμενικὸς τους σκοπὸς δὲν εἶναι νὰ παρουσιάσουν ὁμοιότητα, ἀλλὰ ν' ἀποτυπώσουν μιὰ φευγαλέα ἐντύπωση, ποῦ τοὺς προκάλεσε κάποτε κάποιον πρόσωπο, καὶ ποῦ ἡ μνήμη τους τὴ διατήρησε ζωντανή.

Τελευταῖα σὲ μιὰν ἔκθεση, εἶδα ἓνα πορτραῖτο τοῦ Abdur Rahman Chunghtai, ποῦ θεωρεῖται ὁ μεγαλύτερος σύγχρονος ζωγράφος τοῦ Πακιστάν. Θέμα του ἦταν μιὰ γυναίκα, καθισμένη κοντὰ σ' ἓνα μαρμάρينو περίπτερο, ποῦ περιμένει — ὅπως φαίνεται — τὸν καλὸ της. Τὴν βλέπεις ποῦ ἔχει βυθιστεῖ στὶς σκέψεις της καὶ μοιάζει ν' ἀγνοεῖ ὅ,τι συμβαίνει γύρω της. Κι' ὅμως, παρ' ὅλη τὴ δραματικὴν ἡρεμία τῆς ἀτμόσφαιρας, βλέπεις καθαρὰ πὼς ἡ γυναίκα αὐτὴ περιμένει, ὑπομονετικά, κάποια χαρούμενην ἀφιξή. Ἐνα μικρὸ λουλούδι σὲ μιὰ γωνιά τοῦ ἔργου, φαίνεται σὰ νὰχε μόλις ἀνθίσει, ἐπίτηδες γιὰ τὴν περίσταση.

Οἱ Ἰνδοὶ πολὺ σπάνια ζωγραφίζουν γυμνά, γιατί ἐκεῖνο ποῦ τοὺς συγκινεῖ, εἶναι οἱ λεπτομέρειες ἀπὸ τὶς ἀραχνοῦφαντες ἐνδυμασίες καὶ τὰ λεπτότατα δουλεμένα χρυσαφικά. Κι' ἀκόμη, ἡ ἀποτύπωση τοῦ ἀσυνείδητου συμβολισμοῦ ποῦ ἐκφράζει τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν Ἰνδῶν, ποῦ τὰ δέχονται ὄλα μὲ καρτερία.

Κάθε πρᾶγμα ζωντανὸ — ὁ ἄνθρωπος, τὸ πουλί, τὸ λουλούδι, τὸ δέντρο — ἔχει νὰ διαγράψει τὸν κύκλο τῆς ζωῆς του. Ὑπάρχει γέννηση, ἀνάπτυξη, ὠρίμανση, ξεπεσμός καὶ τέλος ὁ θάνατος. Αὐτὰ ὄλα τὰ παρουσιάζει ἡ Ἰνδικὴ ζωγραφικὴ στὸ τελάρο μὲ ἀφάνταστη λεπτότητα, μαεστρία καὶ ποίηση.

Π. ΑΛ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ.

Π Α Λ Ι Α Κ Ε Ι Μ Ε Ν Α

Η αφιξή του Βασιλίου Οθωνα στην Κερκυρα*

Τὰς 15 τοῦ τρέχοντος ἐφάνησαν εἰς τὸν λιμένα μας τὰ πρῶτα πλοῖα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν φέροντα στόλον τὰ στρατεύματα τῆς Α. Ἑλληνικῆς Μ., ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων φαίνεται εἰς τὸν ἄνω κατάλογον τῶν Βασιλικῶν Πλοίων. Εἰς ἓνα ἀπ' αὐτὰ ἦτον ἐμπαρκαρισμένος ὁ Ἀντισυνταγματάρχης ὁ Πρίγκιψ Ἐδουάρδος τῆς Σαξωνίας Ἀλτεμβούργ, Θεῖος Μητρικὸς τῆς Α.Ε.Μ., καὶ ὄντας ὀλίγον ἀνήμπορος ἀπέβη, καὶ ἐκατόικησεν πρὸς ὥρας εἰς τὴν Πόλιν. Ἡ Αὐτοῦ Εξοχότης ὁ ΛΟΡΔ ΜΕΓΑΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ καὶ ὁ ΣΙΡ Α. ΒΟΥΔΦΟΡΔ τοῦ ἔκαμαν ὄλας τὰς ἐντίμους ὑποδεξιώσεις, ὁποῦ ἀνήκουν εἰς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν του.

Χθές, ἡμέρα Παρασκευῆ, ἐφάνη ἡ Φρεγάτα τῆς Α.Μ., ἡ Μαδαγάσκαρ, Πλοίαρχ. Λάϋονς, ἡ ὁποία ἔχουσα εἰς τὸ μεσαῖον Κατάρτι τὴν Βασιλικὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν, ἐφανέρωνεν ὅτι εἶχε μέσα τὴν Α.Μ., τὸν ΒΑΣΙΛΕΑ ΟΘΩΝΑ. Ἐξαιτίας τῆς γαλήνης ἡ Φρεγάτα μόλις ὡς τὰς ὥρας 10 ἠμπόρεσε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὰ πέριξ τοῦ Κασσωπιοῦ. Εἰς αὐτὴν περίστασιν ἡ Αὐτοῦ Εξοχότης ὁ Λορδ Μέγας Ἀρμοστής, ὁ Ἐντιμότατος ΛΟΡΔ ΝΟΥΓΕΝΤ, μὲ τὸν ὁποῖον (ἐξ αἰτίας τῆς ὑγείας δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐνωθῇ ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ τῆς ΒΟΥΛΗΣ,) ὁ ΣΙΡ Α. ΒΟΥΔΦΟΡΔ, ὁ Ἐκλαμπρότατος ΥΠΑΡΧΟΣ καὶ διάφορα ἄλλα Ὑποκείμενα ἐπήγαν μὲ τὰ ἀκάτια τῆς Κυβερνήσεως εἰς προὔπαντησιν τῆς Α.Ε.Μ. πλησίον τῆς εἰσόδου τοῦ Στενοῦ, καὶ τὰ φρούρια ἔκαμαν τὸν Βασιλικὸν χαιρετισμὸν καὶ ἀνύψωσαν τὴν Ἐθνικὴν Σημαίαν. Ὁ καιρὸς ὄντας πολλὰ τεταραγμένος ἡ Α. Μ. δὲν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ Πλοῖον εἰμὴ τὸ ἑσπέρας διὰ νὰ τιμήσῃ τὸ γεῦμα ὁποῦ ἡ Αὐτοῦ Εξοχότης ὁ ΛΟΡΔ ΜΕΓΑΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ εἶχεν ἐτοιμάσει δι' Αὐτὸν καὶ τὴν Συνοδείαν του.

Μετά τὸ γεῦμα ἡ Α. Μ. εὐαρεστήθη νὰ δώσῃ χέρι εἰς τὴν Λαίδη ΝΟΥΓΕΝΤ, καὶ ἐμβήκε μαζὴ τῆς, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὴν Αὐλὴν του καὶ ἀπὸ τὴν Ἀντιβασιλείαν, εἰς τὸ Δωμάτιον τοῦ Χοροῦ, ὅπου ἡ Α. Μ. ὄχι μόνον ἐχόρευεν διάφορα βάλσα μὲ τὴ Λαίδη ΒΟΥΔΦΟΡΔ καὶ μεῖ ἄλλας Κυρίας, ἀλλ' ὡσαύτως ἐκαταδέχθη νὰ ὀμιλήσῃ μετὰ τὴν μεγαλητέραν εὐπροσηγορίαν εἰς τὰ διάφορα ὑποκείμενα ὅπου τοῦ ἐπαρρησιάσθησαν. Ἐπειτα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα ἡ Α. Μ. ἀπετραβίχθη μέσα εἰς τὸ πλοῖον μετὰ ὅλας τὰς προσηκούσας τιμὰς. Τὴν ἐπαύριον τὰς ὥρας 11 Π. Μ. ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ ΛΟΡΔ ΜΕΓΑΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ, ὁ Ἀρχιστράτηγος, καὶ ὄλον τὸ σῶμα τῶν Ἐπιτελῶν μετὰ φρουρὰν τιμῆς ἐπῆγαν εἰς τὴν Κοντραφόσσα διὰ τὰ ὑποδεχθῶν τὴν Α. Μ. εἰς τὴν ἐπίσημον αὐτῆς ἀπόβασιν. Ἀπειρον πλῆθος τοῦ λαοῦ συνάχθη ἐκεῖ διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν μεγάλην εὐχαρίστησίν του. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς βοῆς τῶν βασιλικῶν κανονοβολισμῶν ὅπου ἔρριπταν τὰ εἰς τὸν λιμένα ἀρραγμένα πλοῖα καὶ ἡ ἀκρόπολις, καὶ μεταξὺ τῶν εὐφημιῶν τοῦ λαοῦ, ἡ Α. Μ. ἀπερνώντας ἀπὸ τὰ μέσον διπλῆς σειρᾶς στρατιωτῶν, ἐπῆγεν εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προετοιμασμένα οἰκήματα τοῦ Παλατιοῦ. Ἐπειτα πάλιν τὴν μίαν ὥραν καὶ μισὴν μ. μ. περιστοιχισμένος μετὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐπαρρησιάσθη εἰς τὴν Σπιανάδα ὅπου τὸν ἐπερίμεναν ὅλα τὰ στρατεύματα τῆς φρουρᾶς παρατεταγμένα καὶ διοικούμενα προσωπικῶς ἀπὸ τὸν ΣΙΡ Α. ΒΟΥΔΦΟΡΔ. Μόλις ἡ Α. Μ. ἐφάνη ἔφιππος ἐπάνω εἰς ἕνα ἄσπρο ἄλογον, τὸ ὅποιον ἐδιοικοῦσεν μετὰ θαυμάσιον ἐπιδειξίτητα, τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν θεατῶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦτον γεμάτη ἡ Σπιανάδα καὶ οἱ ὁλόγυρα δρόμοι, ἤρχισεν νὰ ἐκφωνῇ ἐπανειλημμένας ζητωκραυγίας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ἀνταπεκρίνετο μετὰ τοὺς πλέον εὐγενικοὺς καὶ χαριτωμένους τρόπους. Ἡ Σπιανάδα ἐπαράστειν τὴν εἰρημένην ἡμέραν λαμπρότατον θέαμα, καὶ τὰ στρατεύματα τῆς φρουρᾶς διήγειρον διὰ τὴν ὥραϊαν θεωρίαν τοὺς καὶ διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν στρατιωτικῶν γυμνασίων τοὺς τὸν θαυμασμὸν τῶν περισταμένων. Ἡ ἐπιθεώρησις ἐτελείωσε μετὰ ἕνα Βασιλικὸν Χαιρετισμὸν. Τὸ ἑσπέρας ἡ Α. Μ., ἠθέλησε νὰ ἔχη εἰς τὸ γεῦμα τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Λορδ Μέγαν Αρμοστήν καὶ τὴν Συνοδείαν του, τὸν Σιρ Α. Βουδφόρδ, τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς, καὶ τὸν Ἐκλαμπρότατον Ὑπαρχον.

Ἡ Α. Μ. ἂν καὶ δὲν κοιμᾶται ἔξω εἰς τὴν γῆν, θὰ βγαίνει ὅμως ὡσάκις ὁ καιρὸς θὰ τὸ συγχωρεῖ, διὰ νὰ ἰδῇ ὅσα ἡμποροῦν νὰ ἐλκύσουν τὴν προσοχὴν τῆς.

Εἶναι πιθανὸν νὰ φθάσουν τὴν ἐρχομένην Δευτέραν ὅλα τὰ ἐπίλοιπα πλοῖα.

Εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἡμέρας ὁ λαὸς τῆς Κερκύρας, ὅστις κατὰ

φυσικὸν λόγον συναισθάνετο πάντοτε διὰ τὸν Λαὸν τῆς Ἑλλάδος, ἔδωκε ξεθύμασμα εἰς τὰ αἰσθήματά του καὶ εἰς τὴν χαρὰν του, μετὰ τὸ νὰ ἔλαβε τὴν τύχην νὰ φιλοξενήσῃ εἰς τὴν γῆν του τὸ πρόσωπον ὅπου κρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς του τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος, καὶ προσέτι διότι ἔβλεπε τὸν ἴδιον Τοποτηρητὴν τοῦ Προστάτου ΒΑΣΙΛΕΩΣ πόσον ἐχαίρετο διὰ τὴν εὐγενῆ ἐπιφόρτισιν τοῦ νὰ ὑποδεξιωθῇ καὶ νὰ πανηγυρίσῃ τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ τὸ νὰ ἔλαβε αἰτίαν νὰ γνωρίσῃ ὅτι ὁ νεανίσκος Μονάρχης εἶναι προικισμένος μετὰ ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα χαρακτηριστικὰ εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ τὴν δημόσιον εὐτυχίαν. Οἱ εὐπροσῆγοροι καὶ πολλὰ εὐγενικοὶ τρόποι του, αἱ ἐρωτήσεις, ὁποίας ἔκαμεν εἰς πολλὰ ὑποκείμενα ὅπου ἔλαβαν τὴν τιμὴν νὰ τοῦ παρρησιασθοῦν, τὸ ἐλεύθερον φέρισμόν του, καὶ ἡ χρῆσις διαφόρων γλωσσῶν μετὰ τὰς ὁποίας ἐφαίνετο οἰκειωμένος, τὸν ἀποδείχνουν ἱκανὸν νὰ ταυτῶθῃ μετὰ τὸν ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν λαόν, νὰ ἐπιχειρισθῇ τὴν ἀντιγέννησιν ἑνὸς τόπου καταβασανισμένου ἀπὸ τόσας δεινοπαθείας, ὑστερημένου ἀπὸ αἰῶνας ἤδη παντὸς ἐπωφελοῦς καθιδρύματος, πλὴν προμηθευμένου μετὰ ἀναμνήσεις, ἢ φήμη τῶν ὁποίων, δίδει μεγάλην βεβαιότητα ὅτι εἶναι εὐκολώτατον νὰ ξαναοδηγηθῇ εἰς λαμπροτέραν ὑπαρξιν. Ἀθάνατος θὰ εἶναι ἡ δόξα ὁποίου ἐκλέχθη εἰς ἕνα τόσον μέγα ἔργον! Εἴθε νὰ ἐπαληθεύσων αἱ ἐλπίδες καὶ εἴθε ἐκεῖνος ὁ τόπος, μετὰ τὸν ὅποιον, κοντὰ ὅπου εἴμεθα γείτονες, καυχώμεθα ὅτι ἔχομεν καὶ τὴν ἀρχὴν κοινήν, καὶ εἰς τὸν ὅποιον ἡμπορέσαμεν νὰ δώσωμεν παράδειγμα πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ νὰ δειχθῶμεν ἐκ νέου ἄξιοι σοφῶν, δικαίων καὶ ἐλευθέρων καθιδρυμάτων, νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τοὺς ἀγαθοὺς στοχασμοὺς τοῦ νέου Μονάρχου του, εἰς ἐκεῖνας τὰς ἰδίας λαμπρὰς ἀναμνήσεις τοὺς, καὶ εἰς τοὺς ὑψηλοὺς σκοποὺς τῶν Προστάτιδων Δυνάμεων.

Περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀξιολόγου ἀντικειμένου θὰ ἀναφέρομεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον τῆς Εφημερίδος μας διὰ νὰ δώσωμεν περιγραφήν διὰ τὴν περαιτέρω διατριβὴν εἰς τὴν Νῆσον ταύτην τῆς Α. Ε. Μ. καὶ διὰ τὰ σχηματίζοντα τὴν Ἀντιβασιλείαν ὑποκείμενα, τὰς οἰκογενείας τῶν ὁποίων ὑπεδέχθη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἡ Λαίδη Βουδφόρδ.

Ἡ εἰς τὴν Νῆσον ταύτην διατριβὴ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος ἐξακολούθησε ἕως τὴν περασμένην δευτέραν. Αὐτὸς τὸ ἑσπέρας τοῦ σαββάτου συντροφευμένος ἀπὸ τὸν Λορδ Μέγαν Αρμοστήν ἐτίμησε τὸ Θέατρόν μας μαζὴ μετὰ ὅλην τὴν Αὐλὴν του, ὅπου οἱ θεαταὶ τὸν ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ μέσῳ ἐπαναλημμένων εὐφη-

μιών. Η ώραίαις έξοχαίς τῆς Νήσου μας εὐχαρίστησαν τὰ μέγιστα τὸν λαμπρὸν φιλοξενηθέντα. Ὁ Λόρδ Νουγεντ τὸν ᾠδήγησεν εἰς διάφορα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Νήσου ὡς τὸ πέρασμα τοῦ Αγ. Παντελεήμονος, καὶ ἐπιστρέφωντας ἐκεῖθεν ἠθέλησε εἰς ἕνα ξενοδοχεῖον τοῦ χωρίου Σκριπεροῦ, νὰ φάγη τωόντι καθαυτὸ Σπαρτιατικο ψωμί, τυρὶ καὶ κρασί, καὶ ὅταν ἶδε τοὺς χωρικοὺς νὰ τρέχουν σωρηδὸν διὰ νὰ τοῦ δείξουν τὴν εὐχαρίστησίν τους, διὰ τὴν τιμὴν ὅπου ἔκαμεν εἰς τὸ χωρίον τους, ἡ Α. Μ. ἐδιόρισε νὰ δοθῆ εἰς ὅλους ψωμί καὶ κρασί ὄντας βέβαιος ὅτι θὰ πιοῦν εἰς τὴν υἰγιάν του, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Λόρδ Νούγεντ ἔκοπτεν τὰ ψωμιά ὅπου ἔπρεπε νὰ διαμοιρασθοῦν. Τὴν κυριακὴν ἡ Α. Μ., μετὰ τὴν Αντιβασιλείαν καὶ μετὰ τὴν Αὐλὴν του ἐτίμησε μετὰ παρουσίαν του τὸ γεῦμα τοῦ Υπαντιστρατήγου Σίρ Α. Βουδφόρδ, μείνας ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν συναστροφὴν τῆς ἐσπέρας. Τὴν δευτέραν ἡ Α. Μ. ἔκαμε τὴν ἴδιαν τιμὴν καὶ εἰς τὴν Αὐτοῦ Υψηλότητα τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς Βαρόνον Θεοτόκην, καὶ τὰ δύο αὐτὰ γεύματα διὰ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν εὐθυμίαν ἐστάθησαν ἄξια τοῦ Υψηλοῦ φιλοξενηθέντος. Ὅλαι αἱ Πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ συνερίζοντο εἰς αὐτὰς τὰς ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ νὰ δείξουν καθ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους τὸ πρὸς τὸ Βασιλικὸν Πρόσωπον σέβας τῶν καὶ ὅλοι ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τοὺς εὐγενικοὺς καὶ εἰλικρινοὺς τρόπους μετὰ τοὺς ὁποίους ἡ Α. Μ. καὶ ὅλη ἡ Αὐλή του ἀντεπεκρίθησαν εἰς τὰς ὑποδεξιώσεις ὅπου ἔλαβαν. Τὴν δευτέραν τὸ ἐσπέρας ὁ Λόρδ καὶ Λαίδη Νούγεντ ἔδωσαν χορὸν, ὁ ὁποῖος ἐτιμήθη μετὰ τὴν παρουσίαν τῆς Α. Ε. Μ. μαζὺ μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν συνθεμένην, ὡς εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὸν Ναύαρχον Μιαούλην, καὶ ἀπὸ τοὺς Στρατηγούς Μπότσαρην καὶ Κολιόπουλον, καταδεχθεῖσα ὡσαύτως ἡ Α. Μ. νὰ χορεύσῃ διαφόρους χοροὺς ὡς μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Ἡ Αντιβασιλεία ὅπου πρέπει νὰ κυβερνήσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Α. Μ. δύο σχεδὸν χρόνους τὴν Ελλάδα, σύγκειται, ὡς ἄλλοτε εἴπομεν, ἀπὸ τὸν κόμητα Ἀρμανσμπέργ, ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Εἰδέκερ καὶ ἀπὸ τὸν Δ.ρα Μάωρερ, ἔχοντας συνεργὸν καὶ τὸν κόμητα Ἀβελ, ὅλα ὑποκείμενα ἔξοχα καὶ καλὰ γνωστά εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τὰς γνώσεις καὶ ἀρχὰς τῶν. Ὁ κόμης Ἀρμανσμπέργ εἶναι ὁ Πρόεδρος αὐτῆς, καὶ βέβαια ἡ τοιαύτη ἐκλογή ἐγκωμιάζεται ἀπὸ τὴν γνώμην ὅσων ἐγνώριζαν τὸ πολιτικὸν του στάδιον ἢ ἔλαβαν αἰτίαν τὰ συνασπραφοῦν μαζὴ του.

Τὴν δευτέραν ὅλος σχεδὸν ὁ στόλος μετὰ τὰ Βαυαρικὰ στρατεύματα, συγκειμένος ἀπὸ 36 πλοῖα, εὐρίσκετο ἀρραγμένος εἰς τὸν Λιμένα μας. Ἦτον τῶντι πρᾶγμα νέον νὰ βλέπῃ τινὰς εἰς τοὺς δρόμους τῆς πόλεως τὴν μεγάλην ποικιλίαν ἐνδυμάτων

καὶ ἔθνων Βαυαροῦς, Ἀγγλοῦς, Ρώσσοις, Γάλλοις καὶ Ἕλληνας, νὰ συνευθυμοῦν μετὰ τὴν μεγαλητέραν ἀδελφικότητα. Τὴν Τρίτην τὴν αὐγὴν ὅλος ὁ στόλος ἔκαμε πανιὰ μετὰ οὐριὸν ἄνεμον, παραστένων ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα θεάματα. Ἀφοῦ ὅλα τὰ εἰρημένα πλοῖα ἐξέπλευσαν ἀπὸ τὸν λιμένα, ἐβάλθη εἰς τὰ πανιὰ ἐπίσης καὶ ἡ φρεγάτα ἡ Μαδαγάσκαρ, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἐμβαρκαρισμένη ἡ Α. Μ., καὶ ἡ Αὐτοῦ Εξοχότης ὁ ἡμέτερος Λόρδ Μέγας Ἀρμοστής τὸν ἐσυνώδευσεν ἕως τὴν ἄκρην τοῦ στενοῦ τῶν Κορφῶν.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων νεανίσκων Ἑλλήνων ὅπου εὐρίσκοντο εἰς τὴν δούλευσιν τῆς Α. Μ. εἴλκυσε ὄλων τὰ βλέμματα καὶ τὴν ἰδιαιτέραν προσοχὴν, ὡς πρᾶγμα φυσικόν, ὁ υἱὸς τοῦ ἀθανάτου Μάρκου Μπότσαρη.

* Ἡ περιγραφή αὐτὴ δημοσιεύτηκε στὴν «Ἐφημερίδα τοῦ Ἐνωμένου Κράτους τῶν Ἴονικῶν Νήσων» (ἀρ. φ. 108|7|19 Ἰανουαρίου 1833, σελ. 6—7 καὶ 109|14|26 Ἰανουαρίου 1833, σελ. 3—4), ποῦ ἐκδίδονταν στὴν Κέρκυρα, τὸν καιρὸ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας. Κατὰ τὴν ἀναδημοσίευση τηρήθηκε πιστὰ ἡ ὀρθογραφία τοῦ κειμένου.

ὁ Σπῦρος Λευθεριώτης ἦταν ἓνας ποιητής. Ἐδῶ μποροῦμε νὰ ἀντιληφθοῦμε πόσο βαρῦτιμη σημασία ἔχει ἡ λέξη. Γιατί ἐδῶ, ἀκόμη δὲ χάσαμε τὴν αἴσθησι τῆς πνευματικῆς εὐθύνης. Μαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Κ. Θεοτόκη καὶ τοῦ Λ. Μαβίλη. Αὐτὸ εἶναι ἄρκετὸ γιὰ μίαν οὐσιαστικώτερη γνωριμία μὲ τὸν ἄνθρωπο. Οἱ βιαστικοὶ θὰ τὸν χαρακτηρίζαν: «ἓνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους τῆς Κερκυραϊκῆς Σχολῆς». Ἡ ἐποχὴ μας βιάζεται νὰ βγάξει συμπεράσματα καὶ νὰ διατυπώνει χαρακτηρισμούς. Σημάδι παρακμῆς; Ἐμεῖς θὰ λέγαμε: «ἓνας ἀπὸ τοὺς βεττεράνους τῆς Κερκυραϊκῆς Σχολῆς» — γιὰ τὴν ἡ Κέρκυρα δὲ σταμάτησε νὰ ζεῖ. Τὸ ἔργο του — πρωτότυπο καὶ μεταφραστικὸ — περιορισμένο. Ἦταν ἡ ποιότητα ποὺ τὸν ἀπασχολοῦσε. Αὐτὸ θὰ φανεῖ, ὅταν κάποτε συγκεντρωθεῖ, ὅτι σήμερα εἶναι λησμονημένο σὲ κάποιες κιτρινωπὲς σελίδες. Πιστὸς στὴν ἐποχὴ του, μὰ καὶ πάντα πρόθυμος ν' ἀκούσει τὸ μήνυμα τῶν νέων καιρῶν. Μὲ ἀγάπη καὶ κατανόηση. Τώρα ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει πιά. Μὰ ἡ μνήμη του θὰ μᾶς συνοδεύει πάντα.

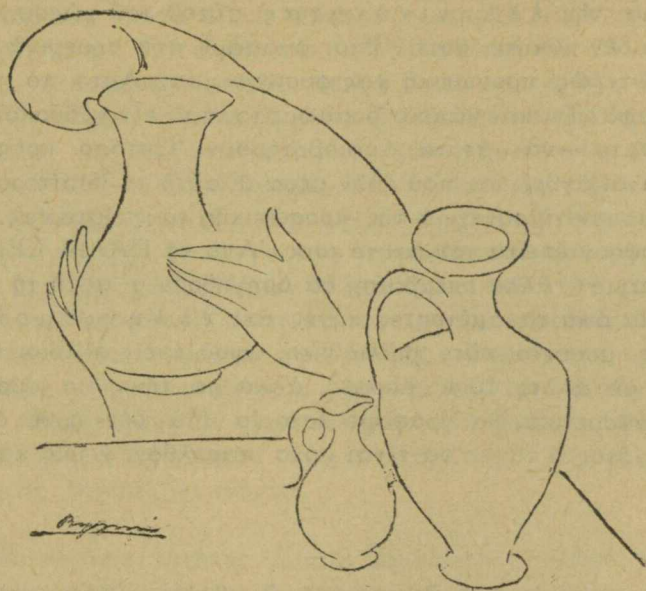
ὁ Βρεταννὸς ποιητὴς Louis MacNiece ἔγραψε γιὰ τὸν «Πρόσπερο» μίαν προσωπικὴν του ἐντύπωση ἀπὸ τὸ Birmingham. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἑλληνικὸ περιοδικὸ δημοσιεύει συνεργασία του, εἰδικὰ γραμμένη γι' αὐτό. Μία τιμὴ, ποὺ ὀφείλουμε νὰ τὴν τονίσουμε ἰδιαίτερα. Ἡ ἐκλογή τοῦ θέματος θὰ ξενίσει πολλοὺς. Ὅστος δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἐξεζητημένο ἢ τὸ παράδοξο. Ἡ ΝΕΑ ΠΟΙΗΣΗ τρέφεται μέσα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ. Καὶ ἡ μεγαλύτερὴ τῆς ἀρετὴ εἶναι ποὺ μπορεῖ νὰ συγκινεῖται ἀπὸ μίαν βιομηχανικὴ πολιτεία — δηλαδὴ ἀπὸ κάτι ποὺ θὰ σκανδάλιζε τοὺς esthètes — καὶ τὴ συγκίνησὴ τῆς αὐτῆς νὰ τὴ μετουσιώνει σὲ πνευματικὴ πράξι. Ὁ Louis MacNiece ἐρμηνεύει — ἔμμεσα — πῶς σκέπτεται καὶ πῶς αἰσθάνεται ἡ ΝΕΑ ΠΟΙΗΣΗ.

τὰ ΠΑΛΙΑ ΚΕΙΜΕΝΑ εἶναι μίαν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ παρελθόν. Ἐνα μέσο γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος μὲ

τὴ ζωὴ τῶν προγόνων. Αὐτὸς ὁ τόπος κατοικήθηκε — σ' ὅλες τὶς ἐποχὰς — ἀπὸ παρουσίες ποὺ δημιούργησαν πολιτισμό. Κάθε ἐποχὴ τὸν δικὸν της. Ποῦ ἦταν, ὅμως, συνέχεια τοῦ προηγούμενου, καὶ ποῦ πρόβαλε, κάτω ἀπὸ τὶς ὁποιοσδήποτε συνθήκες, τὸ αἶτημα τῆς ἐλληνοκρίσεως αὐτοῦ τοῦ χώρου. Αὐτὴ ἡ συνέχεια δὲν κόπηκε ποτέ. Ἐτσι φθάσαμε στὰ σημερινὰ χρόνια μὲ τὴν ἐντελῶς προσωπικὴ μας φυσιογνωμία. Αὐτὸ τὸ γεγονός μᾶς ἐξασφαλίζει καὶ κάποια δικαιώματα, ποὺ εἶναι δύσκολο — ἂν ὄχι ἀδύνατο — νὰ μᾶς τὰ ἀμφισβητήσουν. Ὅστος πρέπει ὅλοι οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ζοῦν μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἰδιαίτερο κλίμα, νὰ γνωρίσουν τὴν συνέχεια τῆς προσωπικῆς τους ἱστορίας, γιὰ νὰ ἀνακαλύψουν ἔπειτα τὸν ἑαυτό τους. Ἀπὸ τὰ ΠΑΛΙΑ ΚΕΙΜΕΝΑ, χωρὶς καμιάν ἄλλη ἐπέμβαση, θὰ ὀδηγηθοῦν σ' αὐτὴ τὴ μυστικὴ ζωὴ — μίαν ἀπὸ τὶς ἀμέτρητες πηγὰς τοῦ ἐλληνισμοῦ — ποὺ δὲν εἶναι μουσεῖο, οὔτε βιβλιοθήκη, ἀφοῦ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὴ συνεχίζουμε, μὲ ἄλλες, ἴσως, μορφές, ἀλλὰ μὲ τὴν ἴδια οὐσία. Ἄν ἦταν διαφορετικά, θὰ γράφαμε ἱστορία. Μὰ δὲν ἦρθε ἀκόμα ὁ καιρὸς, αὐτὸς ὁ τόπος νὰ εἶναι μόνο παρελθόν, χωρὶς παρὸν καὶ μέλλον.

χρονικό: * τὸ Βρεταννικὸ Συμβούλιο (Κέρκυρα) ὀργάνωσε, τὴν καλοκαιρινὴν περίοδο, ἑκθεσὴ τῶν Κερκυραίων ζωγράφων. Πῆραν μέρος σ' αὐτὴν οἱ καλλιτέχνες Ν. Καποδίστρια, Ἐλένη Γκάτ — Βούλγαρη, Ἄγλαφα Παπᾶ, Σ. Κυριάκη — Ζησοπούλου, Τέν Φλωριάς, Ν. Ζερβός, Ἄγγελος Κόντης καὶ Σεβαστιανὸς Κούρκουλος. Ἐπίσης πῆρε μέρος καὶ ἡ Ἄγγλιδα ζωγράφος Κόννου Στάμπς. Ἡ ἑκθεσὴ ἔμεινε ἀνοιχτὴ 45 μέρες (ἀπὸ τὶς 16 Ἰουλίου ὡς τὶς 31 Αὐγούστου) καὶ σημείωσε ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία.

* Τὴν 1η Ὀκτωβρίου ὀργανώθηκε, μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Βρεταννικοῦ Συμβουλίου, τιμητικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὸν Ἰάκωβο Πολυλά, στὸ ἐξοχικὸ του σπίτι στὸ χωριὸ Κάτω Παυλιάννα. Μίλησαν γιὰ τὴν ἐποχὴ, τὴν ἠθικὴ φυσιογνωμία καὶ τὸ κριτικὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Κερκυραίου σοφοῦ, οἱ κ. κ. Θεόδωρος Μακρῆς, Μ. Ι. Δεσούλλας καὶ Πλ. Καβαλιεράτος.

Σχέδιο της ζωγράφου Βιργινίας

Ο «ΠΡΟΣΠΕΡΟΣ» ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ (ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ, ΑΡ. 46) ΚΑΙ ΤΥΠΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΓΕΡΟΜΕΡΙΑΤΗ (ΚΑΛΟΧΑΙΡΕΤΟΥ, ΑΡ. 4—ΚΕΡΚΥΡΑ) ΣΕ ΤΡΙΑΚΟΣΙΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ